

Президентами провідних країн проти України ведеться таємна гра

Шахова дошка прихованої геополітики: світ боїться програшу расизму? » стор. 5

Хібуки — іграшка, яка вас розуміє

Собака-обіймака стала чудовим другом і психотерапевтом для сотень українських дітей, травмованих війною » стор. 2

Вона ще мамонтів бачила

На Київщині знайшли найдавнішу рослину-релікт » стор. 3

Україна молода

Середа, 16 серпня 2023 року

№33 (5945)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 40,006 грн

Бюджет — математичне підтвердження підозр

Центральна і місцева влади сперечаються щодо наявності в регіонах «зайвих» коштів

» стор. 10

Ремонт дороги у Києві на вулиці Богдана Хмельницького. Фото з сайту biz.liga.net.

Передплатіть «Україну молоду» на вересень

стор. 10

Юрій Бутусов
військовий журналіст

«Як завжди, російська пропаганда намагається прикрити слабкість своїх елітних військ звинуваченнями на адресу менш розпіарених частин. Тепер у здачі Урожайного звинуватили 37-му мотострілецьку бригаду, що була резервом 40-ї бригади і Каскаду. Усі ці російські з'єднання зазнали величезних втрат і були розбиті. Слава українським воїнам».

■ ДОПОМОГА

Готовність жертвувати

Черкащина передала 118-й бригаді тероборони 14 БПЛА та 21 тепловізор, а підрозділу ССО — 20 дронів

Чергове підсилення від черкашан для фронту.
Фото Черкаської ОВА.

Людмила НІКІТЕНКО

«Закрили нагальні потреби. Передовсім нашої 118-ї бригади. Передали 14 БПЛА, 21 тепловізор, 1 авторацію, 465 штук індикаторного паперу», — розповідає голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор Табурець.

Індикаторний папір — для ідентифікації бойових отруйних речовин. «Точне визначення їхньої групи дозволяє безпомилково застосувати необхідні антидоти, рятуючи життя. Усе це придбано за обласною програмою підтримки територіальної оборони», — веде далі пан Ігор.

І додає: ще 20 дронів передали підрозділу ССО для вдалого полювання на ворога. «Це підсилення від наших друзів — одного з місцевих підприємств. Дякую.

Разом робимо важливе», — підсумовує голова Черкаської ОВА.

Тим часом черкашани підсилили ще й бійців 1-го батальйону 72-ї механізованої бригади імені Чорних запорожців. Їм передали автомобіль із Черкаського району.

Як зазначає голова Черкаської районної військової адміністрації Валерія Бандурко, волонтери ГО «Воля і право» звернулися до РВА із запитом на автомобіль УАЗ для евакуації поранених бійців з поля бою. «Хоча таку модель зараз знайти вже зовсім нелегко, проте Едуарду Козину це вдалося. Щиро вдячна пану Едуарду та СТОВ «Ломовате» за технічне підсилення бійців. Тож мали чудову нагоду обійняти сьогодні наших військових, передаючи їм відремонтований пофарбований автомобіль», — підсумовує Валерія Бандурко. ■

■ НА ФРОНТІ

Некурортний сезон

Південний фронт у серпні став по-справжньому гарячий, але військові закликають до стриманого оптимізму

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Лише за понеділок на Таврійському напрямку наші військові знищили 99 і поранили 190 рашистів. Ще 12 орків потрапили до полону. Збідніла в них і матеріальна база — на 34 одиниці військової техніки і три склади боєприпасів. Цю новину в своєму телеграм-каналі повідомив командувач оперативно-стратегічного угруповання військ «Таврія» Олександр Тарнавський.

Той факт, що ЗСУ мають чималі успіхи на Херсонщині, включно з окупованим Лівобережжям, підтвердила і начальниця Об'єднаного координаційного пресцентру Сил оборони півдня Наталія Гуменюк. «Продовжується потужна контрбатарейна і протидиверсійна боротьба. Кожного дня ми маємо відповідні результати, тому що наше завдання зараз — максимально знищити їхню потужність», — сказала вона. — «Ворог зменшив набагато свій потенціал на цьому напрямку».

І все ж пані Наталія закликала не створювати штучний ажіотаж навколо подій, що відбуваються на лівому березі регіону, оскільки від цього потерпає мирне населення.

ЗСУ також продовжують ведення наступальної операції на Мелітопольському та Бердянському напрямках, закріплюються на досягнутих рубежах, здійснюючи заходи контрбатарейної боротьби. Про це у вечірньому зведенні повідомив Генштаб.

На донецькому напрямку наші морпіхи добряче побили рашистів в районі Урожайного. За даними наступниці міністра оборони Ганни Малаєр, ЗСУ продовжують наступ на це село. Водночас москвити з цього приводу зчинили на інформаційних каналах справжній

гвалт. Там свій відвертий провал намагаються списати на скромну 37-му мотострілецьку бригаду, де нібито половина бойового складу не йде на поле бою з причини масового пияцтва. Але, як повідомив військовий журналіст Юрій Бутусов, з Урожайного наживали п'ятами не якісь там рядові чмобірки, а масштабно героїзовані «руські вітязі».

«Як завжди, російська пропаганда намагається прикрити слабкість своїх елітних військ звинуваченнями на адресу менш розпіарених частин, — каже він. — Тепер у здачі Урожайного звинуватили 37-му мотострілецьку бригаду, що була резервом 40-ї бригади і Каскаду. Усі ці російські з'єднання зазнали величезних втрат і були розбиті. Слава українським воїнам».

Тим часом до зміцнення духовних скреп рашистів укротре долучилася їхня церковна секта. Як повідомив ієрей Борис Гришин на форумі «Армія-2023», рпц розробила машину з надутим військово-польовим храмом. Її планують використовувати на окупованих територіях. Це намет 4 на 4 метри, який нібито може вмістити взвод солдатів. «Розгорнув, швиденько надув, послужив, закрився і поїхав, — проп'яв новинку піп. — Якщо з урахуванням дві людини (збирають) і всі ікони розвішати, до 10 хвилин можна її розгорнути, накачати. Скласти трохи більше — хвилині 15». За його словами, у машині є холодильник, душ, умивальник, біотуалет і два спальні місця, призначені для водія та священника.

Словом, їхні скрепи ще ніколи не були надуті водночас у прямому і переносному сенсах. Нарешті змісту підібрали ще й відповідну форму. ■

■ АНТИСТРЕС

Хібукі — іграшка, яка вас розуміє

Собака-обіймака стала чудовим другом і психотерапевтом для сотень українських дітей, травмованих війною

Інна ТЕСЛЕНКО

У велелюдному столичному ТРЦ «Блокбастер» є одна затишна місцина, куди останнім часом любить приходити дівчата з усіх куточків Києва. Та й дорослі частенько зазирають у кімнати за прозорим склом, упіймавши на собі уважний погляд трохи сумних очей іграшкового песика з довгими лапками — з наміром купити цікаву іграшку. Але песик не продається ні за які гроші. Бо він — безцінний подарунок для тих, кому потрібна дружня психотерапевтична підтримка.

Подарунок — і дієвий інструмент, винайдений свого часу для ізраїльських дітей, змушених тривалий час перебувати під обстрілами. Останніми роками Хібукі допоміг багатьом дітям в Ізраїлі, США та Японії, котрі потерпали від рукотворних і природних катаклізмів — ракетних обстрілів, нестримних торнадо або морських цунамі. Сьогодні він став на по-

міч українцям.

«Дитячі благодійні реабілітаційні центри Kindervelt вже працюють у Києві, Харкові, Одесі та Кіровограді, — містах, де чимало дітей досі потерпають від обстрілів. Найчастіше наші фахівці працюють із сім'ями вимушених переселенців із територій активних бойових дій», — розповідає авторка методики Дафна Шарон-Максімов, психологиня з Ізраїлю, яка разом з Давидом Ройтманом знаходить спонсорів і керує такими центрами в Україні.

Чимало українських дитячих психологів вже пройшли і продовжують проходити офіційне навчання, аби якомога більше дітей та підлітків змогли долучитися до Хібукі-терапії. Цікаво, що запити на саме таку психологічну підтримку надходять уже і від дорослих. Центр професійного розвитку педагогічних працівників міста Києва проводить живі тренінги для педагогів, де навчають надавати першу психологічну допомо-

гу дітям у сховищах чи у школі за участі собаки-обіймаки.

Хібукі в перекладі з іврит — обійми. Собака-обіймака з милою зовнішністю насправді має багато функціональних секретів, які поступово відкриваються її майбутнім друзям-підопічним. Довгими вушками Хібукі можна витерти сльози і прикрити ними оченята, коли дуже страшно. Довгі лапки зі спеціальними липучками м'яко скріплюються на шиї, коли є потреба побути в обіймах чарівного песика. На животик він має кишеньку, щоб покласти туди цукерку чи записочку зі словами втіхи від рідної людини, що зігріють, підтримають і заспокоять у лиху хвилину. А його хвостик може полюскотати щічки, аби трохи розвеселити. Приємний і м'який на дотик, він і тактильно дарує своєму господарю відчуття комфорту та ніжності, яких дитині так бракує у моменти гострого стресу. Обійми Хібукі — це обійми вірного друга, який завжди по-

У теплих, дружніх обіймах.

руч і якому завжди можна тихенько довірити найпотаємніші страхи і надії.

Цікаво, що за своїми кольорами Хібукі нагадує українського пса Патрона, який рятує життя, допомагаючи розмінувати донедавна окуповані росіянами небезпечні території. Можна сказати, що цей собака-обіймака так само повертає відчуття безпеки дітям і дорослим із «замінованою» травматичним досвідом психікою. Бо вмє дуже добре зіцлювати душевні рани. А по тому, як дитина в перші хвилини знайомства поводитиметься з собакою (ак-

тивно чи обережно), легше визначити, як найкраще потурбуватися нам про саму дитину.

Після роботи психотерапевтів з Хібукі вже зафіксовано чимало випадків, коли діти з панічним страхом спати після нічних атак (засинати відтоді могли тільки в коридорі) вже через тиждень роботи безпечно почувалися в ліжку поруч із Хібукі. Для багатьох школярів легшою стала адаптація до походів в укряття. Бо собака-обіймака — не просто іграшка, а тонкий інструмент, уміння працювати з яким допомагає зіцлювати. ■

ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Будівництво по живому

Війна ще не завершилася, а в Харкові вже поспішають за давньою традицією нищити паркову зону комерційними висотками

Лариса САЛІМОНОВИЧ

«Харківзеленбуд» оголосив тендер на розробку проектною документації багатофункціонального центру, який планують звести на місці пам'ятника природи місцевого значення Саржин Яр. Проти забудови вже виступила громадськість міста, зокрема керівник архітектурної студії SBM Studio Ольга Клейтман, яка порівняно недавно брала активну участь у реконструкції цього парку. На її думку, замість чергового залізобетонного велета тут краще облаштувати літній кінотеатр, який гармонійно впишеться у загальний дизайн цього простору.

За попередніми даними, 4-поверхова будівля зі скля-

ними стінами займе 10 відсотків загальної площі яру і міститиме два конференц-зали, пресцентр, офісні приміщення, заклади харчування, закритий паркінг. Цікаво, що згадане комунальне підприємство з місцевого бюджету оплатить лише проєкт нової будови. А ось саме будівництво фінансуватиметься державним Фондом ліквідації наслідків збройної агресії. На це протягом 2023—2025 років виділять 180 мільйонів гривень. Відповідне рішення Кабмін прийняв наприкінці липня. Щоправда, у списку об'єктів, які відновлять державним коштом, є також дитячий садок, поліклініка №10, кілька приміщень у Дергачах та ліцей у селищі Сластине.

Такий розподіл коштів

викликав неабиякий подив у харків'ян. Місто наразі переповнене зруйнованими житловими багатоповерхівками, школами, корпусами університетів, які покинуті буквально напризволяще. Тисячі містян опинилися фактично без даху над головою. Але, мабуть, офісна комерційна висотка у світі харківської і державної влади наразі актуальніша.

Аби підсолодити гірку пігулку, в мерії пообіцяли виділити в офісному центрі й площу для соціальних програм, але навіть після цього його доцільність у тому місці й саме зараз викликає багато запитань.

«Під час однієї з поїздок до Харкова президент Володимир Зеленський дав доручення створити безпечний про-

стір, — прокоментував ситуацію речник міськради Юрій Сидоренко. — Глава держави бачить у такому проєкті передусім можливість захисту дітей та цивільного населення від агресії сусіда. Також це приміщення можна використовувати як великий освітній простір, де в безпечних умовах зможуть проходити навчання до 700 школярів та студентів».

Ідея, звісно, добра, але навіть задля її реалізації нищити парк, який чиновники поки що не встигли повністю забудувати комерційною інфраструктурою? Скажімо, від унікального саду Шевченка наразі не лишилося й сліду, оскільки після реконструкції він нагадає мережу міських харчівень, де подекуди збереглися дерева. ■

ТЕХНОЛОГІЇ

«Сонячна» лохина

Агровольтаїка на службі українських фермерів-ягідників

Тарас ЗДОРОВИЛО

Агровольтаїка — відносно нова сфера сільського господарства, яка у світі почала розвиватися з 80-х років ХХ ст. і полягає у використанні сонячних панелей для цілей агробізнесу — для автономного водо- та енергозабезпечення агробізнесу, для підвищення врожайності агрокультур, поливу овочів та фруктів, а також для виробництва електрики в обсягах, які перевищують потреби господарства.

Вона дає можливість подвійно використовувати землі — для одержання електроенергії та вирощування сільськогосподарських культур. Це дозволить знизити споживання електроенергії, а в подальшому — реалізовувати її надлишки. Пілотні проєкти встановлення фотоелектричних модулів на фермерських землях були реалізовані японцями у 2004 році.

Агровольтаїка дуже популярна в Європі, тож українські фермери, зокрема фермерське господарство «Грасс Авеню», вирішили також освоїти новий напрям сільського господарства, долучившись до нових технологій. «Ми почали пілотний проєкт поки невеликої сонячної електростанції на 30 кіловат-годин. Навіть ця маленька станція зменшить вуглецевий слід до 29 тис. кг CO₂. Сучасні садові та ягідні підприємства мають холодильники, системи зрошення, для яких необхідна електроенергія. Виробничий цикл найбільшого споживання збігається з максимальною віддачею сонячних панелей», — розповідає Олег Воробйов, власник ФГ «Грасс Авеню».

Він додає, що господарство розмістило панелі на даху холодильного комплексу, але є й інша можливість — встановлення сонячних батарей на опорах безпосередньо по рядах на полі.

«Ми порахували, що при цьому з 1 га посадок лохини можливо отримати за рік до 800 кВт/год електроенергії. В нас майже 100 га лохини, а це 80 тис. кВт на рік», — робить висновки Олег Воробйов.

Він зазначає, що кількості генерованої електроенергії буде достатньо не тільки підприємству, а й іще кільком навколишнім селам. Однак такі проєкти є дорогі, а самостійно фермерам важко їх реалізувати.

«Саме тому державі варто звернути увагу на цей напрям сільського господарства та сприяти його розвитку», — переконаний Олег Воробйов.

Сонячне фермерство для України — справа нова. Однак увесь світ називає цей напрям енергонезалежним і доволі прибутковим.

На жаль, із тих, у кого є сонячні станції в Україні, агровольтаїкою ніхто не займається, бо це затратно: треба вкладати і кошти, і час, і енергію. Але для України це дуже перспективний напрям. Війна закінчиться, й люди будуватимуть більше таких станцій, відмовляючись від газу, вугілля, використовуватимуть сонячну та вітрову енергетику.

На рівні ферми це буде доцільним тоді, коли немає мережі (ферма стоїть десь у полі), а світло потрібне. Що стосується окупності, то все залежить від витрат на обслуговування. Раніше станція окупувалась десь за 6 років, хоча зараз це, можливо, і швидше через різке зростання ціни на енергоносії.

Попри поширені переконання, що сонячні електростанції — тільки для півдня України, на думку фахівців, на півночі вони зможуть працювати не гірше.

Тож є надія, що все більше українських фермерів долучаться до агровольтаїки. ■

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Після довгих пошуків науковцям вдалося відшукати унікальну рослину — карликову бруслину-релікт: її вперше побачили не тільки в Київській області, а й на всьому Лівобережжі. Про це повідомляє Київський еколого-культурний центр (КЕКЦ) на своїй фейсбук-сторінці.

Експедиція від КЕКЦ, попри зливу і полчища комарів, змогла добратися до лісової хащі поблизу Переяслава на півдні Київщини та підтвердити наявність рідкісної рослини. Виявилось, що там зростає ціла популяція карликової бруслини, що складається із 40 рослин. Окрім того, на цій ділянці лісу також розташувалися червонокнижні лілія лісова й дикий орхідеї — коручка і любка.

Відкриття зробив любитель дикої природи зі столиці Артем Войналович. Участь в експедиції також узяв доктор біологічних наук, завідувач відділу природної флори у Національному ботанічному саду НАН України Віктор Мельник, який і підтвердив походження рослини.

Бруслина карликова (ориг. назва — *Eupomus papyrus*) є рідкісною багаторічною рослиною родини бруслинових та реліктом, занесеним до Червоної книги України у статусі «Вразливий». Вважається декоративною та фітомеліоративною (біосферно активною) культурою. Вона належить до третинного періоду й росте на Землі вже 1,8 млн років, тому є сучасницею мамонтів.

Це — вічнозелений або напіввічнозелений сланкий кущ заввишки 10—100 см, завширшки до 140 см, з дов-

ЗНАХІДКА

Вона ще мамонтів бачила

На Київщині знайшли найдавнішу рослину-релікт

Той, хто знайшов бруслину.

гим кореневищем. Морозостійкий, тіньювиривалий та посухостійкий, він часто зростає на карбонатних ґрунтах. Також у затінених, злегка зволжених місцях: тальвегах балок, долинах річок та струмків, поміж скелями. У горах підіймається до висоти 2,5 тис. м над рівнем моря (в межах України не вище 800 м).

У дольодовиковий період бруслина карликова була досить поширена по всій Європі. Однак після відступу льодовика не змогла відновити свій ареал через сильну конкуренцію краще пристосованих та прогресуючих видів.

Розвиток рослин починається у квіт-

ні, завершується у жовтні. Саме цвітіння відбувається у червні-липні, а восени листя набуває привабливого яскраво-червоного кольору.

В Україні є близько 30 місць її зростання, переважна більшість яких зосереджена на Поділлі. Довгий час вважали, що релікту немає на Лівобережній Україні, й тим більше на Київщині.

«Разом із Богуславським лігоспом будемо створювати тут пам'ятку природи для охорони рідкісних рослин... Вітаємо Артема Войналовича з таким важливим та цікавим ботанічним відкриттям», — додали в Київському еколого-культурному центрі. ■

ТРАДИЦІЇ

«Ярмаринка» завітає у місто Лева

Сорочинський ярмарок передислокується

Людмила СТРИГУН

Уперше в своїй історії Національний Сорочинський ярмарок поїде «працювати» у Львів. Цього року проєкт присвячують Дню Незалежності України та проводитимуть під гаслом «Схід і захід разом!».

Через війну з 24-го до 27 серпня популярний у народі базар працюватиме в західному регіоні за підтримки Львівської обласної військової адміністрації та департаменту культури і туризму Полтавської ОВА.

Як повідомляють організатори Сорочинського ярмар-

ку у Львові, на розкладках українців традиційно чекатимуть вироби майстрів народної творчості, товари українських компаній, продукція крафтових виробників, а також страви української кухні. Представлять яскраву культурно-мистецьку програму, зокрема у межах Всеукраїнського фес-

тивалю народної творчості «Ярмаринка».

Нагадаємо, минулого року Сорочинський ярмарок не проводили взагалі. Причиною того, що він цьогоріч перебирається до «західної столиці», стала відсутність достатньої кількості укриттів у легендарному селі. ■

■ ЗНОВУ ЗРАДА?

Кадровий колапс мілітарних відомств: щуку кидають у дипломатичну річку

Звільнення всіх військомів: тхне популізмом і виборами

Тетяна ПАРХОМЧУК

Тема кадрів, котрі безпосередньо відповідають за хід війни, вийшла на медійну передову тилу. З новим набором запитань, незрозумілих жестів, пронизаних подвійними стандартами та специфічним медійним обрамленням.

Очевидне одне: закон збереження статусу для «своїх» працює незалежно від того, що відбувається поза периметром президентсько-урядових кварталів.

Отже, те, про що ми говорили в попередньому номері «УМ» — імовірна відставка міністра оборони Олексія Резнікова і перехід на роботу в посольство Великої Британії, — обростає реальністю та версіями щодо кадрових симпатій і переваг президента Зеленського та його офісу. Окрім раніше обговорюваних кандидатур на посаду міністра — нинішнього очільника ГУР Кирила Буданова та віцепрем'єр-міністра Олександра Кубракова, — за твердженням експертів, найкраща наразі позиція в Олександра Камишіна, чинного міністра (з 21 березня 2023 року) з питань стратегічних галузей промисловості України. Також він очолював правління Укрзалізниці (1 квітня 2022 — 27 лютого 2023 р.), з 11 серпня 2021-го був в. о. голови правління Укрзалізниці. До того, як очолив Укрзалізницю, — менеджером у Dragon Capital і SCM, засновником компаній Latifundist Media, Grano Group, AgTech Farm та Fortior Capital.

Камишіна вважають близьким до офісу президента. Свого часу в нього був конфлікт із віцепрем'єр-міністром з відновлення України Олександром Кубраковим. А зараз Камишін намагається перестрибнути в більш серйозне, дуже привабливе крісло. У нього хочуть потрапити ще кілька чинних міністрів та кілька заступників міністрів.

Але подякують, що і президент Володимир Зеленський, і глава його офісу Андрій Єрмак зупиняються саме на кандидатурі Камишіна. Або — кого хоче Єрмак, того і підтримує Зеленський у переході в кабінет міністра-володаря неозорої оборонної галузі в непростий час війни.

Корупційні хитросплетіння

В чималій кількості просунутих, котрі знають реальну картину на фронтах, були застереження і побоювання, які справджуються.

«Якщо на посаду міністра оборони знову призначать людину Єрмака, значить, президент не збирається нічого робити, щоб зменшити втрати, навести порядок та організувати військову юстицію, організувати виробництво, будувати справжні оборонні споруди, застосувати сучасні військові технології, — вважає військовий журналіст Юрій Бутусов. — Єрмак нічого, крім піару, оманських перемовин, «всеосяжного перемір'я» та яєць по 17 гривень, у сфері оборони України створити не здатен. Знов міністр від Єрмака — це просто неповага до народу та армії, які ведуть героїчну боротьбу, як озброєний Майдан, — в умовах фактичної відсутності стратегічних змін, хаотичного оборонного планування та неадекватного військово-політичного управління».

Про неадекватність — це влучно. Якщо пройтись ще раз по оборонному відомству, то яйця по 17 гривень за штуку — це не єдине дно, що пробило Мін оборони. Хоча, зазначимо, яйця впливали на ціни на продукти, й вони трохи зменшились за багатьма показниками, але корупція нікуди не поділась.

Наразі в інформаційному просторі нуртує новий ціновий закупівельний треш — одяг для захисників, що заїжджав із Туреччини через Молдову. Експерти стверджують, що там ціни зростають як на дріжджах.

Зокрема, куртки, котрі в дорозі між Туреччиною та Молдовою коштували 27,5 долара, в Україну в'їжджали вже за ціною 367 доларів (!). Це зущання над українськими солдатами, над українською армією.

Окрім цін, обурюють і конф-

лікти всередині Мін оборони. Це окрім того, що за яйця по 17 грн, — в СІЗО зараз перебувають чиновники відомства Хмельницький і Шаповалов.

Щодо Хмельницького, то саме він як директор Департаменту держзакупівель підписував угоду на завищені в два-три рази ціни на харчові продукти. До цього Хмельницький виявився одним із фігурантів справи про розкрадання 580 тисяч доларів коштів міністерства під час закупівлі військової амуниції.

Тож справу не завершено, згадані посадовці, які запевняють

Дивне «покарання» за корупцію в оборонному відомстві — дипломатом у Британію — може отримати міністр оборони Олексій Резніков. Так само дивно — заграванням із чинними військовими, які безпосередньо воюють, та намаганням набрати в них більше балів, відриваючи їх у Залужного, виглядає рішення президента звільнити всіх військомів і відправити їх на фронт, а на їхнє місце призначити бойових офіцерів

експерти, намагаються купувати лідерів думок та адвокатів, щоб відбілити свою репутацію і вийти на волю. Однак наразі вони й не на свободі, і не ув'язнені, загалом ситуація незрозуміла й зависла. І це все наводить на певні сумніви. Тим більше з огляду на те, що обкрадання наших захисників продовжується. І ця корупція працює на руку окупаційній рашистській армії. Це найгірше, коли внутрішня міль з'їдає потенціал нашої армії, а суди не виносять вирок, і політики — ніби сліпі, вдають, що нічого не відбувається.

Насправді відбувається подвійний удар. Окрім того, що наших солдатів обкрадають, то ще й підставляють нас перед західними партнерами.

І народ віддає останні гроші на безпілотники, а мародери в Міністерстві оборони крадуть мільярди. Якщо так продовжуватиметься, то ця війна триватиме ще дуже довго.

Красиво жити в Британії не заборониш. Міністр оборони Олексій Резніков.

Дипломатичне заслання

Прихильники міністра оборони Олексія Резнікова кажуть, що це все він робить не сам, що це творять ті кадри, котрих йому спустили «згори». Можливо, але він же керівник, тож він це «кришує»?..

І якщо Резнікова чекає саме таке покарання за корупцію під час закупівель продуктів споживання для захисників України — стати послом у Британії, — то воно виглядає як дуже почесне заслання, що забезпечить його від відповідальності за все, що відбувалось у Міністерстві оборони. На сьогодні про таке призначення Олексія Резнікова ніхто відкрито не говорить.

Як ми вже зазначали, неможливо зараз стверджувати, чи причетний до всіх скандалів Мін оборони сам пан Резніков, чи ні, але у відомстві, котре він очолює, прокручуються багатомільярдні корупційні схеми. Ймовірно, це заслання є частиною угоди з Банковою.

Нагадаємо, сам Резніков ще взимку висловлював бажання працювати міністром юстиції, але на посаду міністра стратегічних галузей промисловості він

прикидаючись бідним, купував вилли за кордоном. Інший, з Рівненщини, бив свого підлеглого кийком за те, що той зливав про нього інформацію правоохоронним органам.

Але ж не може такого бути, щоб усіх міряти одним мірилом і підганяти під одне прокрустове ложе? Щоб усі були поза межею адекватності на своїх посадах?

Нагадаємо, за результатами перевірки ТЦК правоохоронці відкрили 112 кримінальних проваджень і «виписали» 33 підозри. Фігурантами справ стали голови обласних, міських і районних військоматів та працівники військово-лікарських комісій.

Президент України Володимир Зеленський на нещодавньому засіданні Ради національної безпеки і оборони України (РНБО) рекомендував звільнити всіх обласних військомів. «Довірити систему комплектування можна тим, хто пройшов фронт, або тим, хто не може бути в окопах, оскільки втратив здоров'я і кінцівки, але зберіг гідність», — сказав глава держави. — Кожен військомом, щодо якого є кримінальне провадження, нести відповідальність. Звіль-

ка відправити військомів на фронт може обернутися трагедіями в лавах ЗСУ.

«Після 30 років спортивний вік закінчується. Якщо взяти 50-річного чоловіка з погонями, полковника чи майора, і відправити в бій, нічого не вийде. Військове мистецтво має йти по нотах», — каже Олег Леонтєв.

Юрист вважає, що не всякий поранений військовий, який повернувся з гарячих точок, здатний керувати ТЦК. Кадровий голлод можна вирішити за рахунок заступників і рядових співробітників військоматів.

«Гідний ветеран може не навести порядки. Треба вміти керувати, працювати в командній, чиновницькій системі. У військоматах треба ставити завдання, контролювати їх виконання», — пояснив Леонтєв.

А тим часом чомусь ця історія зі звільненням усіх без розбору військомів тхне черговим популізмом та медійністю.

Напевне, тому, що саму цю систему загалом треба міняти докорінно, а не намагатись демонструвати гарні жести для солдатів на фронті.

Так, можливо, працевлаштувати військоматами треба офіцерів, які вже не можуть воювати за станом здоров'я, але мають добрі організаторські здібності. Але ж і нові військомоми можуть набирати ще і ще, знову загірбати всіх підряд з реальними діагнозами. І ніхто не дасть гарантії, що в кого є гроші, той не опиниться у теробороні Монако, а в кого немає, то навіть з реальним діагнозом — «нічим ти там не хворієш».

Не маєш досвіду? Нічого, два тижні на полігоні — і все, ти вже боєць. Тобто підготовка новобранців — у край злочинно слабка. А за це буде хтось відповідати?

Але ж у якийсь момент цей ресурс юнаків і молодих чоловіків закінчиться! І постає питання: хто воює, для кого ми воюємо і хто житиме в цій країні?

Тому потенціал оборони має бути не лише в людях. У фаховій стратегії і тактиці, а не в імпульсивних піар-випадах. У високих технологіях — більше ними воювати, а не розкидатись людськими життями.

Та й грамотна дипломатія — також потужна зброя.

І до речі, а за те, що, знаючи про повномасштабну війну, відповідальні особи не готувалися до неї, — коли буде покарання? І кого за це покарають? ■

іти не зголосився. Тож у лютому, коли через низку скандалів сталися чергові кадрові струси, всі залишилися на своїх місцях. Тоді кандидатом на посаду міністра оборони був начальник ГУР МО Кирило Буданов.

Заміна військомів до виборів?

Заграванням з чинними військовими, які безпосередньо воюють, та намаганням набрати в них більше балів, відриваючи їх у Залужного, виглядає рішення президента звільнити всіх військомів і відправити їх на фронт, а на їхнє місце призначити бойових офіцерів.

За офіційною версією, військомів звільнили через корупцію, побиття підлеглих, через те, що тягнули на фронт хворих, скажімо, на епілепсію та інші захворювання, котрі на нулі помирили від своїх хвороб, а не від куль ворогів... Прикладів, котрі варті серйозних висновків, чимало.

Скажімо, один військомом,

нені військомом та інші посадові особи, які мають погони і щодо яких не виявлено даних про злочини або порушення, якщо вони хочуть зберегти погони і довести гідність, — на фронт».

Кадрові перестановки за задумом президента має здійснити головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний. Нових керівників ТЦК перевіряють у Службі безпеки України.

Популістські заяви

«Найкращий і кардинальний спосіб розв'язання проблеми з корупцією в ТЦК — ліквідувати їх і передати повноваження з рекрутингу військовим частинам. Військові самі знають, скільки і кого набрати в бойові підрозділи», — вважає адвокат у сфері військового законодавства Олег Леонтєв.

За словами адвоката, звільнення обласних військомів не змінить головної причини. Одних міняють на інших, а обіця-

■ НЕЧЕСНО!

Президентами провідних країн проти України ведеться таємна гра

Шахова дошка прихованої геополітики: світ боїться програшу рашизму?

Тетяна ПАРХОМЧУК

В період хаосу війни не так легко розібратися у системі найкорумпованіших паліїв війни та «найчесніших миротворців» міжнародного політичного істеблішменту. А з іншого боку, ця трагічна і водночас доленосна для України троща, незважаючи на бажання статусних міжнародних злочинців залишити все у таємниці, виволікає їх на тло присуду історії. Так працює закон очищення: випробування владою, грошима, вседозволеністю і... війною.

Загадковість американського табу щодо України дещо почала прояснитися після того, як чималий медійний галас спричинила стаття в журналі Newsweek, про що ми вже писали. Нагадаємо, йдеться про певні домовленості між Вашингтоном та Москвою напередодні великого вторгнення, що, по суті, стало для кремля своєрідним «дозволом» на всі ті звірства, що їх примножила на українській землі після 24 лютого 2022 року росія.

Ціна зволікання — тисячі життів українців

Однак у цьому міжнародно-табу для України є дві новини.

Почнімо з поганої. Вона полягає у тому, що нашим ворогам щоразу вдається суттєво уповільнити процес допомоги Україні. Ціна цього зволікання — десятки тисяч життів українських воїнів та мирних мешканців. Водночас, як стверджують фахівці військової справи, сотня (а ще краще — дві) винищувачів F-16 в українському небі за тиждень покінчили б із цією проклятою війною.

Хороша новина полягає в тому, що нашим друзям щоразу вдається долати штучні та абсурдні табу в підтримці України, які США самі на себе накладають.

Скажімо, українська діаспора в США воює на своєму фронті. Зокрема медійники.

Нещодавно в Америці було оприлюднено дані ФБР щодо однієї історії, котра має свій кримінальний шлейф в Україні, але наразі актуалізувалась і в Америці. Імовірно, прийдешні вибори президента США — не остання причина цього. Це медійний скандал довкола корупційної американсько-української історії приватної газовидобувної української групи Burisma («Бурізма»), що кидає тінь на президента Джо Байдена. Цим поділились американські журналісти українського походження Сфім Владимірський, Богдан Боровець, Юрій Підвальний.

Отже, згадану справу ФБР розслідувало три роки. А нещодавно сенатор Чак Граслі опублікував результати розслідування.

Граслі є членом юридичного комітету Сенату США. Варто сказати, що цей документ був сформований наприкінці червня 2020 року, коли президентом був Дональд Трамп.

А розслідування стосуються чинного президента Джозефа Байдена та його сина Хантера. У документі йдеться про ймовірне отримання хабарів на 5 мільйонів доларів кожному.

Чак Граслі опублікував цей секретний документ як виняток із правил. Він, за американським законодавством, вважається таким, коли йдеться про зловживання державою, котра намагається їх приховати. Тому іншого виходу, як дати людям інформацію, щоб змусити державу щось робити, в американських сенаторів не було. Чак Граслі пішов на цей ризикований крок, незважаючи на

те, що в американській практиці таких свідків намагаються засудити, вони довго не можуть знайти собі роботу, їх таврують як «небезпечних» тощо. Тобто для публікації такого свідчення про зловживання державою потрібна мужність.

Тема розслідування Конгресом США стосується зловживань своїм впливом Джо Байден, коли він був віцепрезидентом. Зазначимо, у той період Байден був в Україні, оскільки відповідав за зв'язки з нашою країною.

Burisma по-американськи

Отже, цей документ повідомляє, що в 2016 році засекречений агент ФБР був консультантом власника української компанії Burisma, яку заснував ексміністр екології часів Януковича Микола Злочевський. Згаданий агент консультував бізнесмена, як цю компанію поставити на облік фондової амери-

пряму і якимось чином вирішувати з прокуратурою. Однак Злочевський дав йому зрозуміти, що вже пізно щось міняти, бо, мовляв, він уже заплатив гроші Байдену: по 5 млн доларів кожному, щоб вони вирішили питання з генпрокурором Віктором Шокіним. Закінчилось усе тим, за словами Сфіма Владимірського, що в 2016 році Віктора Шокіна звільнив тодішній президент Петро Порошенко.

Як стверджує Владимірський, президент Байден шантажував тим, що не дасть 1 мільярд доларів Україні, в якій другий рік ішла війна на сході, якщо Шокіна не звільнять. За свідченням агента ФБР, Порошенко дуже не хотів цього робити.

Нагадаємо, Хантер Байден від травня 2014 року працював одним із членів ради директорів газодобувної компанії Злочевського й отримував близько 50 тисяч доларів щомісяця.

І, можливо, першим дзвіночком, котрий прозвучав для ймовірних учасників міжнародної конспірологічної групи, яка розіграє президентів на своїй шаховій дошці проти України, є озвучені претензії президента Зеленського до Ізраїлю і його вимога виключити цю країну з формату «Рамштайну». Оскільки Ізраїль не надав Україні суттєвої допомоги. Натомість використовує у власних цілях інформацію, отриману під час особистих зустрічей.

канської біржі, щоб узяти гроші й загалом легалізувати її. Він радив безпосередньо Злочевському різні шляхи, але той наполягав на своєму: купити в США іншу компанію і вирішувати справи за допомогою Хантера Байдена через його батька. Саме тоді відкрили кримінальні провадження щодо цієї компанії, які розслідував генеральний прокурор України Віктор Шокін.

До речі, сьогодні українська історія цієї теми виглядає так. Нещодавно український суд виніс вирок у вигляді зобов'язання колишнього менеджера компанії Burisma Group, який намагався підкупити антикорупційні органи, перерахувати 100 млн грн на спеціальний рахунок United 24.

Гроші призначалися на закриття кримінального провадження за підозрою ексміністра екології Миколи Злочевського, яке восени 2019 року Генеральна прокуратура передала до НАБУ за підслідністю.

А в 2016 році в Америці агент-радник переконував не вирішувати свої кримінальні питання через Байденів, бо це погано виглядатиме, може викликати міжнародний скандал, краще вже працювати на-

Увечері стільці — вранці гроші...

«Після того як президент Порошенко у квітні 2016 року звільнив Шокіна, у травні експерти МВФ зустрічалися в Києві з представниками української влади, — каже Сфім Владимірський. — І вони сказали, що не можуть надати транш, тому що Україна не дала якихось відчутних показників економічних успіхів (чи неуспіхів). Тобто ці гроші не дали навіть після того, як Порошенко звільнив Віктора Шокіна.

Транш прийшов після наступного кроку, в серпні 2016 року, коли в Америці були президентські вибори. Кандидатом від Демократичної партії була Гілларі Клінтон, а від Республіканської — Дональд Трамп. І тоді в газеті The New York Times з'явилась стаття про чорну бухгалтерію Януковича, в якій був скомпрометований юрист, лобіст, політконсультант, очільник виборчої кампанії Трампа Пол Манафорт.

А за день до виходу статті в NYT Джо Байден розмовляв із Петром Порошенком, після цього п'ятий президент України сказав, що, можливо, Ук-

Джо і Хантер Байдени.

раїна все ж отримає очікуваний транш. Через декілька днів після виходу статті тодішній очільник НАБУ Артем Ситник опублікував копії чорної бухгалтерії. Манафорт одразу пішов з поста очільника виборчої кампанії Трампа з великим скандалом. У цей же день, 18 серпня, Байден знову розмовляв з Порошенком».

І 16 вересня цей 1 млрд доларів усе ж надійшов в Україну.

Нагадаємо вже виворіт цієї історії. У 2019 році президент США Дональд Трамп телефонував президенту України Володимир Зеленському й казав, що якщо Зеленський ініціюватиме розслідування проти Хантера Байдена, то тоді він надасть Україні 200 чи 300 мільйонів доларів. Як відомо, за ці вимоги демократи ініціювали відставку Трампа.

президента Сполучених Штатів, симпатик росії Джейк Салліван та колишній глава ЦРУ, а нині член президентського кабінету Білого дому Вільям Бернс мають бути «засуджені разом з путіним за розв'язування війни в Україні».

Реальність конспірології

«Ми протягом двох років говорили, що Байден працює на боці кремля, але нам ніхто не вірив, і настав час, коли ця інформація отримала розголос і підтвердження», — каже журналіст Богдан Боровець.

Будьмо відверті, про високий інтелект ні Байдена, ні президента Франції Макрона, ні канцлера ФРН Шольца та декотрих інших лідерів розвинених країн говорити не доводиться. Звісно, такими легше маніпулювати, особливо коли показуєш їм евро чи долар.

Однак колись стане відомо, хто проти кого працював, але вже зараз, як кажуть американські медійники, Україна має розуміти, що є міжнародна група людей, яка грає проти України і керує президентами в Європі та США.

«Незважаючи на те, що ще немає достатньої інформації, — і Україна, і ті, хто хоче для неї перемоги, повинні над цим працювати, шукати, викривати цю організацію».

Ми повинні чітко знати й розуміти, хто є друзями, а хто ворогами України», — переконаний Боровець.

І, можливо, першим дзвіночком, котрий прозвучав для ймовірних учасників міжнародної конспірологічної групи, є озвучені претензії президента Зеленського до Ізраїлю і його вимога виключити цю країну з формату «Рамштайну». Оскільки Ізраїль не надав Україні суттєвої допомоги. Натомість використовує у власних цілях інформацію, отриману під час особистих зустрічей. «Іх (Ізраїль) цікавить винятково користь для себе і додаткова комунікація зі США в рамках політики «Рамштайну». І політика на Сході, й ізраїльсько-російський вектор ідуть у розріз із нашими, — цитує Зеленського канал Корупція.info. — Тож сподіватися на підтримку й допомогу — таку, яку надавав Ізраїлю український народ під час Другої світової війни, не варто».

Можливо, це і є той криголам, котрий змінить розстановку сил і вектор розвитку України у світі? ■

Риторичні «чому?»

Наразі демократи невдоволені своїм президентом, вони дорікають Байдену, що він валить економіку США. Також вони звинувачують його, що він працює проти США і проти України.

Юрій Підвальний вважає, що війна давно вже могла б закінчитися, якби Україна отримала достатньо військових та технологічних засобів.

«Чому ООН не визнає путіна міжнародним терористом? Тому що Білий дім цього не хоче. Чому Байден заявив, що F-16 Україні не потрібні, хоча всі військові експерти наполягають на зворотному? Риторичні запитання!» — обурюється журналіст.

Так само відкривається, чому Байден не визнає росію державою-спонсоркою тероризму; чому він не задіяв, як обіцяв, закон про лендліз для України; чому Байден зняв санкції з «Північних потоків» у 2020 році...

І, здається, «Рамштайн» створений не для того, щоб надавати допомогу Україні, а щоб контролювати й стримувати її.

Також американські журналісти вважають, що президент США Джо Байден, радник

Валерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Важливо розуміти, якими інструментами кремль впроваджує свої наративи в США і країнах ЄС та що держави мають зробити, аби протистояти фейкам та суцільній маніпуляції. Прицільна пропаганда спотворює дійсність і водночас відкриває шлях до одного «істинного, зручного» вектору, де не залишається місця для альтернативних думок і сумнівів: хто це зробив? винні чи ні? яка сторона переможе?

Кремлівське дітище

Ось тут і заводять мотори Russia Today (RT) – найголовніша телекомпанія російських пропагандистів, зорієнтована на закордонну аудиторію. Достатньо свідомому споживачу переглянути один із новинних блоків, як можна з легкістю отримати запаморочення: сотні «провальних контрнарративів й військових погромів України», тисячі «доказів панування нацизму» та «лицемірство міністрів країн G7 щодо росії» тощо.

Первісна ідея Russia Today – розповідати західним читачам про події та явища російського життя. З 2008-го року, після російсько-грузинської війни, концепцію змінили. Телеканал, що створював позитивний образ росії, перетворився на ресурс, що висвітлює події у світі.

Завдяки цьому збільшилося охоплення, насамперед серед протестної закордонної аудиторії. Зокрема, у країнах, де традиційно негативно ставляться до політики США. Як відомо, західні урядовці почали звинувачувати телеканал у «пропаганді та спотворенні фактів», а RT, у свою чергу, набував досвіду з поширення кремлівського впливу.

Його ведучі активно просувають теорії змови: конспірологічні версії терактів 11-го вересня та твердження про нацистів в українському уряді були тим самим двигуном ультратраправих та ультралівих у Європі та Північній Америці тощо.

У політичних питаннях усе мало дотичність до лінії москви. Приміром, 2007-го року кремль розгнівався на Естонію, що та перемістила пам'ятник радянському солдатові. У передачі, присвяченій цьому інциденту, Серж Картрайт сказав, що радянський союз окупував Естонію. Натомість російський редактор суворо його виправив, бо «країну не окупували, а преднали».

Завісу відкрито

Справжню сутність телеканал показав після вторгнення росії у Грузію. Як зазначає Bloomberg у своєму розслідуванні, путін визнавав, що переміг у військовому поєдинку, не інформуючи. Аби виправити цю ситуацію, прийняли рішення використовувати аббревіатуру замість повної назви й вагомо збільшити фінансування. А найголовніше, перейшли на бік іншої філософії: тепер кремлівська політика виглядає добре не тому, що росія робить справу правильно, а тому, що на її тлі решта світу має набагато гірший вигляд.

У вересні 2011-го путін захотів повернутися на пост президента росії, а RT, переваж-

но у Вашингтоні, почав випускати фантастичні історії та божественні матеріали. Як-от, у передачі Truthseeker доводили, що повідомлення про застосування хімічної зброї Башаром Асадом (президент Сирії) інспірувала BBC.

Наступні роки RT намагався довести: у західній політиці панує лицемірство. На думку одразу спадають протести «жовтих жилетів» у Франції. Згідно з аналізом французького дослідника Maxime Audinet, RT France створила 1 тис. 34 репортажі про демонстрації, які переглянули 30 млн разів. Ця цифра на 25% більше сумарних переглядів 629-ти відеороликів, підготовлених п'ятьма найбільшими онлайн-виданнями країни. Жодна реальна повістка передана не була, чого не скажеш про успішно спровокований гнівний вибух проти політичної еліти.

Непідтверджені дані

За словами Bloomberg, досі незрозуміло, яку аудиторію насправді охопив RT. У Великій Британії ще в 2011-му заявляли про 2,4 мільйона глядачів (хоча мережа ніколи не звітувала про перегляди у послідовний або перевірений спосіб, а інші джерела даних наводять менші цифри). Сьогодні ж веб-сайт телеканалу описує його як «доступний» приблизно для 700 мільйонів людей у понад 100 країн світу – число, яке, певно, не було скориговане після вторгнення в Україну, – але не робить жодних заяв про те, скільки людей насправді споживають кремлівський продукт.

Звільнення від пропагандистського мовника

Однією з перших Russia Today на своїй території заборонила Україна – ще в 2014-му. У 2020 році це зробили Литва та Латвія.

Невдовзі припинив діяльність російський телеканал RT America в США, що мовив з 2010-го року. Канада заблокувала мовлення RT та RT France у березні 2022-го. Тоді ж відкликала ліцензії RT та RT UK і Велика Британія. В Австралії аналогічне рішення було ухвалено раніше – 26 лютого. Russia Today також заблокували Швейцарія та Чорногорія.

Із цього можна сформулювати висновок. Свого часу в Європу та Америку зайшла чужа армія пропагандистів, що розвернула багаточисельні військові бази у вигляді інформаційних відділів телеканалу RT. Оцей незрозумілий офіс роками впливав на мільйони людей та успішно переконував їх в існуванні «позитивної росії». Це й стало ще однією причиною досі не одностайних рішень щодо вій-

ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

У королівстві кривих дзеркал

Russia Today, кіно про українських «нацистів» та візит Джонні Деппа до москви: як російська пропаганда намагається впливати на західну спільноту

ськової допомоги Україні та її всебічної підтримки на міжнародній арені. Багато політиків усе ще мають консервативні погляди. Однак і росія кожного дня знімає чергову маску та демонструє світові істинне ество.

Втручання в ізраїльський інфопростір

Ізраїльський сегмент соціальних мереж Twitter та Telegram наразі просто кипить фейками російського виробництва під виглядом ізраїльських новин на івриті. За словами аналітиків кіберкомпанії Subeason, якась група, що діє за завданням росії та її спецслужб, розповсюджує скрини з підробленими статтями під логотипом існуючих ізраїльських порталів та за підписом реальних ізраїльських журналістів, але з фальшивим змістом.

Наприклад, заголовок однієї з підроблених сторінок звучить так: «Стосовно України керівництво Ізраїлю займає позицію наляканого страуса». Підзаголовок уточнює, що «підтримка України завдасть Ізраїлю лише шкоди та удару по репутації».

До того ж підроблені новини активно гнуть проросійську пропагандистську лінію про те, що росія воює в Україні проти «нацистів» і що саме Україна провокує війну на Близькому Сході.

За даними компанії Similarweb, з моменту запуску фейкового сайту він набрав близько 1000 заходів відвідувачів за перші 8 днів.

Джонні Деппа очікували в росії?

Нещодавно навколо голлівудського актора Джонні Деппа розгорівся скандал через нібито його візит до росії. Москальські ЗМІ розповсюджували промоволики, де актор «звернувся» до росіян зі словами «Бережіть себе і до зустрічі» перед прем'єрою фільму «Жанна Дюбаррі».

Пропагандисти зазначали, що восени Джонні Депп нібито збирається приїхати до москви, щоб записати спільний трек із російською групою «ЯМОРЕ», а ще «замовив» екскурсію за маршрутом Калінінград – Зеленоградськ – Курська коса – Світлогорськ – селище Янтарне.

Однак помічник Деппа Стівен Дойтерз спростував фейк. За його словами, відео «зі зверненням до росіян» насправді було знято для світового прокату фільму. Він також додав, що жодних візитів до росії актор не планує.

Фільм «Свідок» як відповідь українській «Бучі»

Продовжує ширитися інформація про кінокартину «Свідок», що вийде в російській прокат із 17 серпня, та, ймовірно, буде націлена на західну аудиторію через перевагу англійських реплік.

У жовтні 2022-го року стрічка отримала фінансування від російського мінкульту. Також до виробництва долучилося міністерство оборони росії, телекомпанія НТВ та кінокомпанія «Централ Партнершип».

За сюжетом, події відбуваються в Сємидєрях – імовірно, Бучі. Трейлер демонструє суцільне жахіття: українські

військові, вже геть озвірілі від страшних «бендерівських» ідей, отримали шанс познущатися з беззахисних мешканців Київщини та гостей регіону.

Пропагандисти намагаються зробити стрічку якісною та переконливою для іноземців. Хоч і неозброєним оком можна побачити відверту пропаганду, на думку певної групи західних глядачів, такий продукт цілком зможе вплинути.

Замовлене розслідування

Нещодавно на ютубі з'явилося двосерійне розслідування «Агент Зеленський» від Скотта Ріттера – колишнього морського піхотинця США та іноземного експерта, на якого активно спирається кремлівська пропаганда з початку російського вторгнення в Україну. Скотт часто з'являється на російських каналах, створює публіцистичні матеріали для англійської Russia Today, а його коментарями діляться російські посольства в багатьох країнах світу. Американець випустив власне дослідження про те, «як звичайний комік, що прийшов до влади, бо обіцяв довгоочікуваний мир, втягнув своїх громадян у криваву бійню». Його відео вже перетнули позначку у 30 мільйонів переглядів.

Нескладно здогадатися, з

якою метою було створено ці ролик: впливати на західних глядачів та дискредитувати українського президента в очах міжнародних партнерів.

Як світ має протидіяти російським фейкам?

Мусимо діяти, аби протистояти суцільній дезінформації та відвертій пропаганді. А також пам'ятати: ворог не гає часу. Він готується й вкладає кошти у величезну кампанію з «розвінчання» тих, хто йому заважає. Отже, не слід забувати про важливі речі: опанувати навички з медіаграмотності – головної протидії російській дезінформаційній навалі, а також всебічно згуртуватися. На думку британського журналіста і дослідника російської пропаганди Пітера Померанцева, демократичні країни мають об'єднувати свої інфопростори. Він пропонує створити «інформаційний Рамштайн», зберігши принцип співпраці та координації.

Для цього треба визначити пріоритети та зрозуміти, яка країна має ресурси для їх реалізації. Правильно обрати цілі: вирішити, які держави та аудиторії є важливі і що саме потрібно до них донести. Усвідомлювати, якою є кінцева мета, і думати про те, які інформаційні активи можуть її наблизити. ■

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

«Брудна бомба» дезінформації

Як виробити імунітет проти фейків

Василь ГОНЧАРЕНКО

Випала нагода ознайомитися із черговим цікавим матеріалом в «Україні молодій» від 5 липня: «Фейки ширяться, ми чинимо опір: чому медіаграмотність важлива для кожного українця».

Замислився над багатьма знайомими концептами та конкретними прикладами російської пропаганди й дезінформації. Згоден, що якась частина брехливої інформації розвінчується, натомість інша все ж залишається в нашому медійному просторі: «секретні біолабораторії», «брудна бомба», створення української ядерної зброї, евакуація нашого уряду за кордон, підрозділи НАТО, котрі нібито воюють на боці ЗСУ тощо. Отже, головне – знати, як протидіяти цьому та усвідомлювати: це головний інструмент російського впливу на українське населення, яке й без цього дуже чутливе й схильне до панічних настроїв через жахіття війни, а тому досить легко піддається всіляким маніпуляціям.

Дізнався також про численні українські ресурси, що надають вільний доступ до онлайн-курсів, керованих проєктів та інфографіки, а також розширюють спектр якісної інформації. Виходить, їх складно знайти, але водночас важливо застосовувати.

Навички з медіаграмотності наразі потрібні, як повітря. Дякую «Україні молодій» за своєчасне інформування й просвітництво! ■

ГЛАС НАРОДУ

Михайло Міщенко: 94% опитаних пишаються своїм українським громадянством

«Україна стала більш українською в тому сенсі, що в українців вона стала більше асоціюватися зі свободою та демократією»

Ірина КИРИЧЕНКО

Соціологічне дослідження «Ефективність реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: соціологічні індикатори» провів нещодавно Центр Разумкова. Як результат — ми можемо побачити зростання українського патріотизму. Українці вважають, що війна йде за свободу, і в цій боротьбі самі стають вільніші. Про це говоримо із заступником директора соціологічної служби Центру Разумкова Михайлом Міщенко.

Вдячні батькам за те, що вони дали життя, — 82%

■ Михайле Дмитровичу, скажіть, будь ласка, відколи ви розглядаєте тему ідентичності українців?

— Центр Разумкова звертався до цієї теми з самого початку свого існування. (Засновано 1994 року. — Авт.)

■ Ви ставили запитання: «Наскільки ви пишаєтеся тим, що ви громадянин України?», і 94% опитаних відповіли, що дуже пишаються або радше пишаються своїм українським громадянством. У 2015 році таких було 68%, у 2000 році — 62%. Особливо помітне зростання частки тих, хто дуже пишається українським громадянством: від 23% у 2000 році до 71% у 2023 році. Чи вплинула на таке зростання війна?

— Безумовно, будь-які значущі події у житті суспільства впливають на свідомість людей. Війна особливо вплинула на емоційну складову громадської думки, а саме емоційна складову значною мірою впливає на формування світогляду, орієнтацій. Значні зміни відбулися ще у 2014 році, але з початку повномасштабної війни ці зміни ще більше посилюються.

■ 98% опитаних сприймають Україну як свою Батьківщину, 97% відповіли, що мають почуття патріотизму. У 2016 році таку відповідь давали 76%. Чому не 100% сприймають Україну як свою Батьківщину?

— Дійсно, 1% не вважає Україну Батьківщиною, це 1% вагався з відповіддю. Але близько 1% респондентів відповіли, що не є громадянами України. Тому не дивно, що приблизно стільки ж не вважають Україну своєю Батьківщиною.

■ Питання щодо кількості громадян, які мають намір виїхати з України за кордон на постійне проживання. Порівняно з 2001 роком частка таких людей зменшилася з 32% до 11%. Проте дехто міг виїхати як біженець і намагався там залишитися.

— Так, деякі люди, які мали намір виїхати, скористалися послабленими правилами в'їзду до країн Європейського Союзу, таким чином могли виїхати навіть не лише ті люди, які перебували

в безпосередній небезпеці, а також і ті, хто давно мав еміграційні настрої, але лише зараз зміг скористатися ситуацією, щоб їх реалізувати. Однак не можна пояснити зниження еміграційних настроїв лише тим, що більшість охочих емігрувати вже виїхали. Зростання патріотичних почуттів також негативно впливає на бажання емігрувати.

Тут принагідно згадати такий показник, як бажання респондентів, щоб їхні діти жили в Україні. Таке бажання висловили 76% опитаних, негативно відповіли 10%. Якщо у 2001 році лише 6% вважали, що їхні діти, живучи в Україні, почуватимуться захищеними від посягань на їхні права та свободи, то тепер таких уже 53%. Упевненість у тому, що діти зможуть отримати освіту, в тому числі вищу, зросла з 27% до 79%.

До речі, частка тих, хто вважає, що їхні діти будуть вдячні батькам за те, що вони дали їм життя, зросла з 49% до 82%.

■ Цікаво, що з 30% до 14% зменшилося число осіб, хто мовить небажання емігрувати тим, що нікому за кордоном не потрібен. Зараз Європа і світ настільки добре приймають наших людей?

— Так, це значною мірою сприяє зменшенню цього відсотка. Ті, хто не має наміру емігрувати, найчастіше пояснюють це тим, що сподіваються: невдовзі життя в Україні зміниться на краще (частка таких зросла з 17% у 2000 році до 33% у 2023 році). Попри труднощі, які переживає країна, рівень оптимізму, оптимістичного бачення майбутнього країни загалом істотно вищий, ніж у попередні роки.

Громадянська свідомість та рідна мова

■ Кількість громадян України, залучених до процесу формування політики та прийняття управлінських рішень на загальнодержавному та місцевому рівнях, становить 12%. До діяльності з покращення екологічної ситуації залучено 6% опитаних. З них далеко не всі депутати та старости?

— Це не обов'язково посадовці. Скажімо, це активні люди, які вважають, що можуть впливати на ситуацію на різних рівнях. Це можуть бути громадянські активісти, волонтери. Тобто це люди, які вважають, що своєю діяльністю вони можуть впливати на діяльність місцевої влади.

■ Щодо частки громадян України, які вважають неприпустимим для себе особисто застосування корупційних практик, у тому числі на побутовому рівні. Усього 61% вважають, що дати хабар чиновнику за жодних обставин не може бути виправдано. 21,5% вважають, що у деяких випадках це виправдано. Ще 4% — що у більшості випадків виправдано, а 3% — що завжди виправдано.

— Лише 61% — не можна сказати, що це оптимістичний показник. Але у даному випадку, на жаль, ми не можемо відстежити ситуацію в динаміці. Можливо, у попередні роки підстав для оптимізму було ще менше.

■ 69% громадян, оцінюючи свій рівень володіння українською мовою, відповіли, що вільно нею володіють, 28% — що їхнього рівня володіння українською мовою достатньо для спілкування на побутовому рівні, 2% — що погано розуміють українську мову, для них є проблема спілкуватися, 0,6% — що взагалі не розуміють української мови. 69% громадян, які вільно володіють українською мовою, — це не занадто мало?

— В усіх країнах побутова мова відрізняється від літературної, тому тут важко сказати, чи це мало, чи багато, для цього потрібно було б порівняти з результатами опитувань в інших країнах. Тут цікаво порівняти дані 2006 року за регіонами і дані останнього опитування.

Скажімо, якщо взяти західний регіон, то у 2006 році сказали, що вільно володіють українською мовою, 89% опитаних, а зараз їх 95%. Якщо в південному регіоні таких було 48%, то тепер — 61%. А в східному регіоні показник не змінився, там було трохи більш ніж 40%, так і залишилося. Тих, хто погано розуміє українську мову чи взагалі не розуміє, найбільше у південному регіоні (8%) та на сході (7%). На заході країни таких лише 0,4%, у центральному регіоні — 0,9%.

■ Розмовляють удома лише або переважно українською мовою 68% опитаних, у 2015 році таких було 50%, спілкуються за межами дому переважно українською 65%, у 2015 році таких було 46%.

— Тут теж цікава динаміка саме за регіонами. У західному регіоні у 2006 році тих, хто спілкувався вдома лише або переважно українською мовою, було 89%, а тепер їх стало 98%. У центральному регіоні їх було 62%, а стало 74%. У південному регіоні частка тих, хто говорить лише або переважно українською мовою, статистично значуще не змінилася (близько 30%), але тут істотно збільшилася частка так званих двомовних, які деколи розмовляють українською, деколи російською мовою, — було 21%, а стало 51%.

І відповідно зменшилася частка тих, хто говорить лише або переважно російською мовою: в 2006 році було 44%, а стало 17%. У південному регіоні відбувається перехід із переважної російськомовності до двомовності.

У східному регіоні також зменшилася частка тих, хто говорить лише або переважно російською мовою, — з 47,5% до 23%. Тих, хто говорить лише або переважно українською мовою, було

Михайло Міщенко, заступник директора соціологічної служби Центру Разумкова.

Фото з сайту razumkov.org.ua.

26%, а стало 36%.

■ 74% респондентів вважають, що престижніше розмовляти українською мовою. Тільки 9% опитаних вважають більш престижною російську мову.

— До того ж тих, хто відзначає престижність української мови, стало істотно більше (у 2015 році таких було лише 43%). Одним із чинників, який цьому сприяє, є значне погіршення іміджу російської мови.

За радянських часів російська мова домінувала практично в усіх сферах, нею говорили ті, хто вважався лідерами громадської думки. А зараз вона переважно сприймається як мова, яку ми чуємо у радіоперехопленнях розмов російських солдатів, де половина лексики — нецензурна.

Це війна насамперед за свободу

■ Частка громадян України, які готові захищати незалежність та територіальну цілісність України зі зброєю в руках, становить 29%, серед чоловіків 44%, серед жінок 16%.

— Це цілком зрозуміло, що серед чоловіків частка вища, аніж серед жінок. Так само, як серед молоді таких більше, ніж серед людей старшого віку. Цікаво, що у росії найчастіше висловлюють готовність воювати представники найстаршого покоління, хоча напевне знають, що до армії їх не покличуть.

До того ж готовність захищати Україну частіше у волонтерському русі висловили 42% респондентів. У 2015 році таких було 32%.

■ 21% опитаних відповіли, що хотіли б, щоб їхні діти стали професійними військовими. У 2002 році таку відповідь давали 18% респондентів.

— Це зміна не дуже значна, проте слід зважати на те, що у 2002 році багато хто сподівався, що, навіть будучи військовими, їхнім дітям не доведеться воювати.

■ 3% опитаних беруть участь у діяльності ЗСУ, тероборони, Національної гвардії, Прикордонних військ, добровольчих загонів.

— Ми проводили опитування

за місцем проживання і лише частково могли охопити людей, які перебувають у лавах чинної армії. Це ті, кого ми змогли знайти за місцем проживання.

43% опитаних зазначили, що їхні родичі, близькі знайомі беруть участь у діяльності Збройних сил України, тероборони, Національної гвардії, Прикордонних військ, добровольчих загонів.

14% займаються волонтерською діяльністю, 28,5% зазначили, що їхні родичі або близькі знайомі займаються волонтерською діяльністю з підтримки оборони країни. 36% опитаних відповіли, що підтримують оборону країни матеріально.

■ Які підсумки можна підбити щодо ідентичності? Чи стала Україна більш українською?

— Тут ще потрібно дати визначення, що таке «бути українською». У нас є такі результати, що, за оцінкою громадян, в Україні стало більше свободи, ніж було до війни. І це може бути пов'язане з тим, що громадяни вважають, що це війна насамперед за свободу і що свобода — це і символ України.

У нас було таке запитання: з Україною чи росією у вас у першу чергу асоціюються деякі поняття? Поняття «демократія», якщо порівнювати Україну та росією, з Україною асоціюється в 76%, а з росією — лише у 0,4% опитаних.

У 2017 році це поняття з Україною асоціювалося в 41,5%, а з росією — у 2% опитаних. Якщо до росії ставлення практично не змінилося, то асоціювання України з демократією значно зросло.

Якщо у 2017 році поняття «свобода» в 40% українців асоціювалося насамперед з Україною, то зараз — у 81%.

Україна стала більш українською в тому сенсі, що в українців вона стала більше асоціюватися зі свободою та демократією. Поняття «свобода» можна назвати ментальним маркером України. Адже українська ідея навіть на рівні історичної міфології була пов'язана з ідеєю козацьких вольностей. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Харківському пресклубу вдалося взяти інтерв'ю у легендарної людини — заступника командира тактичного підрозділу особливого призначення Г.Р.І.М., командира групи снайперів з позивним «Дід». Костянтин Прошинський ще зовсім недавно був відомий політтехнолог, але війна, на жаль, змушує обирати інші професії.

«Все трапилося дуже швидко»

■ Ви майже із самого початку війни на службі. Який був перший місяць бойових дій? Тоді ситуація була геть непередбачуваною.

— У мене таке враження, ніби все почалося вчора. За своєю специфікою ми не були учасниками найбільшої битви, але постійно перебували поруч. Заходили вночі і відходили. Створювали щось подібне до партизанського руху.

У нас служить відомий політолог Кирило Сазонов. Він залишався в Бучі (зараз я про це вже можемо говорити) і працював фактично цілодобово навіником для нас, для арти «Азова» та інших підрозділів. Він жив у комплексі «Континент». Це якраз вулиця біля залізниці, куди заходила вся техніка орків. Тобто він бачив усі їхні рухи і передавав надзвичайно цінну інформацію, ризикуючи життям. Ми йому постійно говорили, щоб виїжджав, але він залишався там стільки, скільки це було можливо. Допомігав дуже сильно. Приїхавши до Києва, просився до нас. Ми йому кажемо: «Кіро, вибач, людина ти зовсім не військова, а у нас усі з тим чи іншим бойовим досвідом». Тоді він почав проситися до інших підрозділів, яким допомагав. Відмовили всі. Зрештою, його взяли ми. Навчали. Кирило досі у нас. Виконує свої завдання.

Перші наші бої сталися на ірпінському напрямку. Після звільнення Київщини ми понад місяць зачищали Гостомель, Бучу, Ірпін, тому що було дуже багато «потеряшок» та замінованих будинків. Далі — Лисичанськ, Сіверськодонецьк, потім запорізький та херсонський напрямки. Звільнення Херсона. Далі — перша ротація на Бахмут. Зараз — друга. Ми пробиваємо дорогу в місто на гостроті атак з північного заходу.

■ Тобто у Г.Р.І.М прийшли на службу не лише бойові офіцери?

— Зібралася дуже цікава компанія. З одного боку, такі умовні бойовики, як мій син Веніамін, або, наприклад, офіцер спецслужб у відставці і ті, хто пройшов різні воєнні заворушення. А з іншого — політологи, інтелектуали, як Олександр Кондратенко, двічі міністр фінансів Ігор Уманський. Є також директор Південно-Західної залізниці, керівник одного з департаментів КДМА. Зібралися люди непрості, добровольці. Такий симбіоз привів до високої віддачі нашого підрозділу. Про це говорить і той факт, що за 16 місяців війни у нас загинуло менш ніж 30 людей. Ми дійсно вміємо воювати.

■ Ваш спецпідрозділ часто ходить з розвідкою фактично у стан ворога і прикриває інших бійців. Це ж неймовірний ризик. Чи бували у вас випадки, коли ви виходили неушкоджені завдяки диву?

— Так, ми спецзагін і діємо по-іншому. Москалі полюють за нами дуже сильно. Намагаються вирахувати, тому випадки трапляються різні. Скажімо, під Лисичанськом, коли вже була окупована Новошківка, туди зайшли їхні танки. Дані розвідки дуже відрізнялися. Хтось казав про 8 машин, хтось про 60. Збирають звідну групу з 24 осіб. Ми заходимо у зайняте кацапами село, щоб виявити техніку й передати точні координати. А там терикони, знайти складно. Кругом самі вороги.

Ми частково виявили те, що шукали. Передали дані. Але нам кажуть, що це не все, треба залишитися на ніч. Я відповідаю: «Як тільки почне світати, злетять «Орлани». Нас помітять і просто порвуть». «Ні, залишайтеся».

Помітили нас десь о 4.30. Почався мінометний обстріл. За нашими під-

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

«Дідова» мудрість

Хороший політтехнолог може бути не менш хорошим снайпером

рахунками, на нас скинули близько 550 мін. Рації тоді вже не працювали. Ми не чули, що коїлося в ефірі. Нас вже поховали за цей час, але ми вийшли без жодної подряпини. Я не знаю, як таке могло статися в принципі. Ми змінювали наше місце розташування так, що нам заздрили навіть олені, які спостерігали за цим рухом.

Коли повернулися на КСП, назустріч вибігає командир батальйону, до якого ми були прикріплені. «Скільки?» — запитує. «Нікого», — відповідаю. «А поранених?» — уточнює. «Немає. А що?» «Та тут таке було, — каже він. — Ми думали, що вас уже немає».

Кожен вихід — це завжди страх, що твій боєць загине, не дійшовши навіть до штурму. Просто накриє міною чи снарядом — і все.

«Бахмут скоро буде в кліщах»

■ Ви не раз попереджали, що рашистів недооцінювати не можна. Мовляв, міфи про те, що вони боягузи і часто залишають свої позиції, — далекі від правди.

— Так і є. У них зараз під Бахмутом дійсно почалася війна а ля В'єтнам. Вони риють багатометрові підземні нірки, що підходять до коріння найбільших дерев, і роблять там лунки. У кожній з них може розміститися до шести осіб. А далі відбувається ось що. Припустімо, зайшла штурмова група і вибила їхній передовий загін. Далі йдуть наші хлопці — копачі, аби підготувати позиції. Вони можуть перебувати на відстані 100-150 метрів від підземних орків, але виявити їх практично неможливо. Ті спокійно спостерігають за процесом, і як тільки сюди починають заходити штурмовики, лабіринтом відходять під коріння дерев (там їх вибити неможливо навіть мінами) і викликають вогонь своєї арти. Наші змушені залягти і відповзати назад. А в цей час їх поливають вогнем.

Я не знаю, за що вони усі воюють. Не розумію їхньої мотивації, але воювати вони дійсно вміють. Буквально одна така нірка може стримувати наступ кількох груп. Кожне наше просування вперед на один метр — це величезне зусилля. Але ми просуваємося. Сьогодні вже бачимо багатоповерхівки міста. Так, на них сидять снайпери, є річка і водорозділ, за ними — заміновані поля. Але ми зі свого боку пробивалися. Те ж саме роблять хлопці з півдня. В принципі, я розумію, що Бахмут невдовзі буде в кліщах і лещатах, але дуже великою ціною.

■ На жаль. А якщо місто буде оточене, рашисти відступлять?

— Зараз на бахмутському напрямку майже 180 тисяч москалів, тому я не вірю, що вони підуть. Навпаки, їх сюди

Фото з фейсбуку Костянтина Прошинського.

постійно перекидають. Більше і більше. Вони тут триматимуться до кінця, оскільки звідси йде пряма дорога на Лисичанськ та Сіверськодонецьк — серйозні стратегічні позиції.

Я добре пам'ятаю бої за ці міста. Коли ми були вже в оточенні на «Азоті», то там сталася маленька «Азовсталь». Тобто там теж зібралось чимало підрозділів — і ЗСУ, і прикордонники, і поліцейські, які до останнього виконували свій обов'язок. Ніколи не забуду розбомблені мости через Сіверський Донець і те, як ми потихеньку евакуювали людей у бік Лисичанська. Тобто йдеться про дуже важливі вузлові міста. Вони розуміють, що після Бахмута почнеться наше просування далі.

■ Зі сказаного вами можна зробити висновок, що «Вагнер» не взяв Бахмут стовідсотково, як хвалився їхній ватажок пригожин. Але рашисти — далеко не «чмобіки», хоч як би нам того хотілося.

— Ця ПВК дійсно багато чого робила. Із російських зеків вийшли достатньо нормальні вояки. Втрачати ім особливо нічого. Вони звикли до дуже низького ставлення до себе і невибагливі у всьому. «Вагнер» дійсно добре бився. Але того, про що повідомив пригожин, вони до цього часу не зробили. Нехай за нами лишилося усього півтори вулиці. Втім, ними заходять наші хлопці і ведуть бої. А після того, як ми зараз почали просування з усіх боків, то їхнє ставлення до свого найближчого майбутнього не надто добре.

■ А те, що вони забралися геть, полегшує завдання ЗСУ?

— Ні. Зайшли десантура та інші підрозділи. Б'ються нормально. Без серйозного бою не йдуть. Розмови пригожина про брак снарядів — нахабна брехня. Навіть зараз, коли ми вже маємо досить багато чого, ми їм програємо за кількістю обстрілів. Вони стають за пагорбами і починають нас засипати по траєкторії. Ти їх звідти нічим не дистансуєш. Працюють досить якісно. Правда, останнім часом стало більше нашої авіації виходити. Стала також з'являтися якась дуже потужна імпортна артилерія з великим калібром, що виходить вночі далеко від того місця, де ми спимо. І коли вона працює, усе трясеться разом із землею.

■ А чи може нова зброя, яка надходить з-за кордону, переломити ситуацію на фронті?

— Мені складно відповісти на це запитання. Я не знаю, чому, але на нашій ділянці біля Бахмута зараз немає практично нічого імпортного. Усе старе, радянське. І всі старі підрозділи як воювали, так і воюють зараз. Як нам кажуть, усе зарубіжне перебуває зараз на запорізькому та херсонському

напрямах. Мабуть, імпорт увесь там, бо це дійсно дуже важливо. Нам бажано якнайшвидше зробити прорив у бік Мелітополя і розділити їх на умовно східне та південне угруповання.

Втім, скажу так. Як тільки до нас приїжджають «Хаймарси» (а вони дійсно приїжджають), тоді наші виходи виконуються зовсім по-іншому. Для всіх це ще й велика моральна підтримка.

«Вони прикинуться білими і пухнастими»

■ А як, на вашу думку, то було насправді? Маю на увазі історію із золотом пригожина. У вас як у політтехнолога, напевно, є власні міркування з цього приводу.

— То була запланована акція самого путіна з виявлення противників, які можуть про себе заявити. Зараз у кремлі йде негласна зачистка. Усіх, хто так чи інакше сприяв невеликому походу на Москву, потихеньку прибирають. Та постановка була нормальною, вимушеною і правильно виконаною. Пригожин залишився при своїх інтересах і, мабуть, трішки навіть «прибарахлився».

■ Але ж розкол у кремлівській еліті таки стався, що нам на руку. Монолітом рашистську хунту тепер назвати складно. Чи жертвуватимуть ці павуки один одного далі?

— Так. І дуже сильно. Як сказав хтось із наших відомих керівників (зараз не згадаю), ще дві перемоги на фронті — і ситуація в боротьбі за владу всередині росії помітно загостриться. На цьому тлі, я сподіваюся, вискочить якийсь чорт (на нормальному заряді сподіватися марно), займе крісло путіна і зніме відповідальність із країни за розв'язану війну. Мовляв, ми не хотіли, нас змусили, ми за мир, ми білі й пухнасті. Десь так.

■ У вас є якась версія того, чому весь цей жах почався?

— Мій позивний «Дід» виник не тому, що я найстарший у спецпідрозділі ЗСУ. Так мене почали називати політтехнологами, оскільки я — старійшина у цьому цеху. І рівно за тиждень ми з колегами вели дискусію вдома у Віктора Тарана. Він відомий політолог, але зараз теж у ЗСУ і командує школою підготовки дронщиків «Круг». Так ось, ми сиділи у Віктора за столом і сперечалися — буде чи не буде. Я єдиний, хто казав: «Хлопці, це неможливо».

Якщо чесно, я ніколи не думав, що путін настільки довбонутий. Я не міг до кінця повірити в те, що у цього недочоловічка вистачить розуму зважитися на цей крок. Але він на це пішов. Отже, нам треба їх перемогти. Іншого виходу просто немає. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

До повномасштабного вторгнення в Україну російських окупаційних військ будівельник за професією Іван Дегтяр із сім'єю проживав у місті Слов'янськ, що на Донеччині, де побудував невеликий миловарний завод. А в селі Адамівка, що приблизно за 20 кілометрів від Слов'янська, у нього є батьківська хата. У 1990-х роках у цьому населеному пункті існувало садівниче товариство «Мрія»: люди вирощували в садках фрукти й заготовляли їх на зиму. Із початком нашої незалежності, коли кожен став виживати, як міг, товариство розпалося.

У соковарці гріли воду для військових

«Якось, приїхавши до Адамівки, гуляв із собакою, — пригадує 54-річний вимушений переселенець Іван Дегтяр. — Бачу: такий гарний садок — і закинутий. Шкода стало, що в такому райському куточку цілковитий занепад. Тож знайшов членів садівничого товариства, які ще лишилися, і запропонував зробити його «перезавантаження». У підсумку, ми переписали статут, аби до товариства могли приєднатися не лише місцеві жителі, а й усі охочі. Окрім того, об'єднали всі ділянки в один великий масив площею 46 гектарів, старі дерева залишили, щоб бути з урожаєм фруктів, а на пустих ділянках насадили майже 4 тисячі молодих, в основному яблуні та абрикоси. І стали потихеньку розвиватися. Щоб запустити виробництво соків, я стягував обладнання з усієї України. Почали збирати соковарку (вона ще стояла в садку просто неба), аж тут розпочалася повномасштабна війна. Росіяни одразу ж захопили Ізюм. А наш садовий масив розлігся між Слов'янськом та Ізюмом, відтак він опинився на лінії бойового зіткнення. Село Адамівка стало майже передовою. Обіч саду й біля батьківської хати з'явилися окопи та бліндажі. Наша соковарка працює на дровах, тож ми почали гріти в ній воду для військових — усю весну та половину літа вона була свого роду банно-пральним комплексом. Хлопці брали з неї воду й милися, а також прали свої речі. Вони були з Коломийського підрозділу територіальної оборони — формування Сил територіальної оборони ЗСУ в Івано-Франківській області, усі стали на захист Батьківщини за покликом серця. Досі не зустрічав в одному куточку землі такої великої кількості розумних, освічених, залюблених в Україну людей, які б настільки цінували волю».

Пан Іван хвалиться дорогим його серцю подарунком від бійців — вишитою сорочкою. Розказує, що, поки військові стояли в Адамівці, вони щиро потоваришували. От хлопці й вирішили зробити для нього щось приємне. Тепер цей важливий подарунок висить у його шафі, а одягає чоловік вишванку тільки на свята чи пам'ятні дати.

«Неподалік від нашого саду поклав голову заможний фермер і меценат із Коломийського району Василь Іщенко, — продовжує ворушити спогади Іван Дегтяр. — Зустрівши його незадовго до загибелі, запитав, чому він такий сумний. Василь відповів: «Не знаю, нічого не можу із собою взяти, от сумно на душі — і все». Неначе відчував, що через тиждень його не стане. Там були настільки жорстокої бої, що сусідні села Долина та Краснопілля взагалі стерті з лиця землі — самі димарі стирчать на згарищах. Адамівка ж уціліла завдяки нашим оборонцям, які не пустили далі окупанта. Тож моя велика мрія — коли закінчиться ця розв'язана росією несправедлива кровопролитна війна, на знак вдячності нашим захисникам облаштувати там меморіальний парк. Хочу, щоб лишилися всі оті бліндажі, окопи, аби й майбутні покоління знали, якою дорогою ціною давалася нам свобода».

Перебуваючи в епіцентрі бойових дій, пан Іван із часом усвідомив, що кінця-краю цій російсько-українській війні не видно. Сади товариства «Мрія» стали небезпечні, адже там накопичилося безна-скільки нерозірваних боєприпасів.

«Таким чином, споживачі лишалися без нашої продукції, до якої вже встигли звикнути. Не хотілося переривати отой зв'язок. Так торік у липні визріло рішення про переїзд. До речі, окрім соків, ми виготовляємо ще й яблучний оцет — як на мене, найкращий в Україні. Тож що ми найперше зробили? Повантажили металеву діжку з оптом на кузов моєї «Газелі» й відправилися до Києва в надії знайти нове місце для своєї діяльності, — відтворює торішні події Іван Дегтяр. — Стали на Хрещатику перед миською радою й заявили, що нікуди звідти не поїдемо, доки нам не допоможуть. Але жодне із запропонованих кийськими чиновниками місць мене не влаштувало, тож ми вирішили шукати удачу ближче до сходу України. Хоча в підсумку я все ж достукався до управління справами Національної Академії наук України, і нам виділили приміщення під склад готової продукції, аби ми мали змогу продавати свої соки та оцет у столиці».

Виручають садки й городи місцевих жителів

«Коли поверталися назад, наш залізний кінь спіткнувся в дорозі — біля міста Решетилівка закрипіло колесо. Я тоді ще подумав: це не випадково, — зізнається мій новий знайомий. — Ми з Полтавщини раніше возили яблука на переробку, тож я ваш регіон трохи знаю. Під'їхавши до будівлі Решетилівської миської ради, на ганку зустрів тероборонівців. Говорю їм: так, мовляв, і так, хочу перевезти соковарку кудись подалі від фронту — де знайти миського голову? «Я заступник миського голови Юрій Невмержицький», — озвався один із тероборонівців і запропонував оглянути одну закинуту базу, що недалеко від центру міста. Я вирушив на місце — дивлюся: тут є бокси, погребі. Якраз те, що нам потрібно. Відтак ми ще не підписали договору оренди, а я вже почав перевозити суди з Адамівки обладнання. Перевозили його під обстрілами, але, дякувати Богу, усе обійшлося. Загалом зробили шість ходок».

У Решетилівці члени садівничого товариства «Мрія» зареєстрували свою філію, назвавши її так: завод «КАРБОН РЕЦИКЛ». А вже в листопаді одержали перший яблучний сік на новому місці. «Якщо бути послідовним у своїх думках, словах та діях, Всесвіт завжди виконує наші бажання», — філософствує пан Іван.

Громіздка соковарка, яку мала змогу побачити в роботі, розрахована на значні партії фруктів та ягід — може переробити десь 1,5 тонни їх за зміну. Оскільки садовий масив товариства «Мрія» лишився в Адамівці, тут, у Решетилівці, приїжджого оптиміста виручають садки місцевих жителів. «Тепер усі вони наші», — жартує він. Цьогоріч завдяки їм планує виготовити 200 тонн фруктових ягідних соків. До речі, всі

ПЕРЕРОБКА

Сад, створений з надії

Іван Дегтяр зі Слов'янська відновлює виробництво соків та яблучного оцту в Решетилівці, що на Полтавщині

продукція товариства «Мрія» має назву «Адамівка». Іван Дегтяр ділиться секретами успіху: встановивши соковарку, найперше на цілий рік зарезервував у місцевій газеті колонку — таке собі віконце у світ. І потім постійно давав оголошення про те, що підприємству потрібні, наприклад, скляні банки чи робочі руки, або ж яблука, сливи, вишні, смородина тощо. І люди почали нести фрукти та ягоди відрами, везти ящиками на велосипедах. Падалиця на ринку не котується, тож зазвичай такі плоди просто гниють під деревами. А товариство «Мрія» приймає на переробку опалі чи струшені яблука по 3 гривні за кілограм, а вишні, смородину, томати — по 10 гривень.

Пан Іван пригощає мене яблучно-сливовим соком — він не просто на диво смачний, а й густий, як кисіль. Чому так? Майже всі виробники продукують сік прямого віджиму, пояснює переселенець із Донеччини, а на його виробництві йдуть своїм шляхом: використовують паровий котел для того, щоб із допомогою пари екстрагувати сік. А от для пакування соків використовують винятково скляну тару. Ентузіаст зі Слов'янська зазначає, що пробували розливати їх і в пакети, але від такого рішення відмовилися. «Бо ці пакети плавають потім аж у Тихому океані, — аргументує він. — А скляну тару можна здати. У нас навіть на етикетках написано: «Повертаємо гроші за порожню пляшку».

Навесні товариство на чолі з Іваном Дегтярем реалізувало ще одну ідею. Придбавши розсаду томатів (загалом 20 тисяч рослин), її безкоштовно роздали місцевим жителям з тією умовою, що, коли дозріють помідори, ті стануть постачальниками овочевої сировини для виробництва томатного соку. А тим часом разом із трьома помічниками пан Іван почав встановлювати в літній виробничій альтані обладнання для переробки томатів. Нині роботи на завершальній стадії. Із допомогою цього обладнання планують переробити для сезон 100 тонн помідорів: окрім соку, збираються виготовляти кетчуп, томатний морс тощо.

У товаристві сповідують принцип безвідходного виробництва

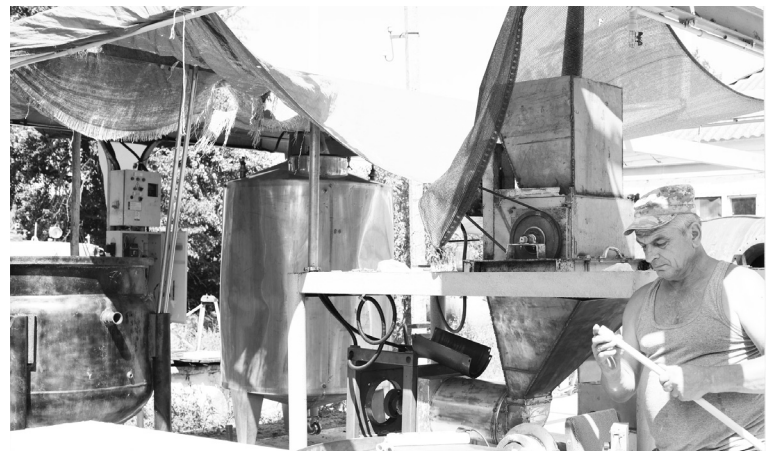
Іван Дегтяр констатує, що все це робиться за кошти членів товариства, яких нині налічується понад 130, поміж них є навіть жителі Німеччини, Італії. Той, хто хоче стати членом товариства, сплачує вступний, а також скромні членські внески.

«На новому місці суттєво допомогли й грантодавці — ми отримали майже мільйон грантових коштів, — хвалиться мій співрозмовник. — На них закупили обладнання, якого бракувало: верстат для закривання банок, транспортери, пристрій для приготування дитячого фруктового та овочевого пюре тощо».

У відповідь на запитання, чи подобає сам виробник одержаний із садовини чи городини сік, чоловік запевняє: почав робити яблучний сік у промислових масштабах тому, що це його улюблений напій. Хоч у спеку він зазвичай п'є воду, в яку додає цілющий яблучний оцет власного виробництва.

На новому місці Іван Дегтяр насамперед запустив виробництво фруктових-ягідних соків.

Поки масово спіють томати, на підприємстві завершують встановлювати обладнання з їхньої переробки.

Фото автора.

«Отам у реакторі (ацетаторі) й визріває наш славнозвісний суперпродукт, корисні для здоров'я властивості якого відомі давно, — проводить далі для мене екскурсію підприємством пан Іван. — Тут вміщується його 6 тисяч літрів. Торік виготовили 6 тонн цього продукту, а цьогоріч плануємо вийти на 16 тонн. Отримуємо оцет методом зброджування з яблучного сидру з допомогою «оцтової матері». І визріває він у нас цілих 9 місяців. Ті, хто вже спробував наш яблучний оцет, просять іще. Оптовики ж купують його в нас по 70 гривень за пляшку, а продають — по 130—150 гривень. А оце сонячна сушарка для фруктів — у ній за рахунок енергії сонця можна виготовляти яблучні чипси, і ми вже пробували це робити в малих кількостях. Але ви ще не бачили найцікавішого».

Як з'ясувалося, у товаристві сповідують принцип безвідходного виробництва. Скажімо, яблучних жмаків не викидають, бо дбайливо ставляться до природи. Іван Дегтяр показує біореактор, де із цієї біомаси за допомогою біохімічних реакцій виробляється біогаз.

«І це ще не все, — додає він. — Адаже на виході отримуємо не лише біогаз, а й донний мул — природне добриво з унікальним складом. Перемішуємо його з деревним вугіллям і маємо штучний ґрунт «терра прета» з високим вмістом різноманітних мікроелементів, що підвищує урожайність культур, практично не виснажується й не потребує жодних добрив».

У Івана Дегтяря ще так багато всіляких ідей. Окрім усього, він хоче виготовляти на новому місці мило з рослинних олій для миття магазинних фруктів, які

нині, не секрет, обробляють задля тривалого зберігання (таке мило вже виробляв у Слов'янську). А ще мріє про те, щоб завод «КАРБОН РЕЦИКЛ» став свого роду виставковим центром, де можна було б організувати екскурсії. Хоча екскурсантів і зараз не бракує — почувши про діяльного переселенця, підприємство відвідують цілі делегації із сусідніх громад, щоб подивитися, що за чудо він робить у Решетилівці.

«Отакі заводи мають бути в кожному місті, селищі, — переконаний пан Іван. — Ми покажемо приклад, як можна заробити гроші на переробці, — дивіться й самі робіть. До нашого товариства можуть долучатися всі охочі. Єдина умова — ми не приймаємо бідних. Бачте, у нас своя філософія. Бідна людина, як правило, не ділиться з іншими, бо немає чим. Ми ж культивуємо відчуття достатку й бажання ділитися. Тож кожен член товариства десяту частину того, що одержує наприкінці року внаслідок розподілу доходу від господарської діяльності, віддає нужденним, тим, хто за межами нашого садівничого кочев'я. А ще хочемо створити фонд або відкрити окремий рахунок, де акумулюватиметься десята частина того, що заробило саме товариство, і потім ці кошти спрямовувати на розвиток місцевої інфраструктури та соціальні потреби громади».

Про себе ж Іван Дегтяр говорить так: «Я не романтик, а творець своєї долі. У мене немає нереалізованих задумів. За що б не взявся, усе доводжу до ладу, щоб думки та слова не розходилися з ділом. Ви не повірите, але ще вечора нетерпляче чекаю ранку, бо знаю, що новий день принесе радість від створення чогось нового».

Наталія НАПАДОВСЬКА

Війна наповнила місцеві бюджети, але це ненадовго — питання щодо доцільності пріоритетних видатків місцевих бюджетів уже постало. Якщо у 2022 році багато хто перебував у ступорі щодо варіантів витрат, то у 2023 році капітальні витрати зростають і за підсумками року можуть бути на довоєнному рівні.

У бюджетному кодексі визначено кілька основних джерел доходів у місцеві бюджети: податок на доходи фізичних осіб, або ПДФО (18%), податок, який іде із заробітних плат, і він ділиться між місцевими і державним бюджетом. Це основна частинка якраз бюджетних доходів місцевих громад. Ще одне важливе джерело — це єдиний податок, «спроценка», на яку минулого року була пільга для першої і другої груп. Крім цього, ще податок на майно або податок на землю. Це — основні податки.

Мати військових у громаді — вигідно

Під час повномасштабної війни громади опинилися у дуже різних станах. Ті громади, в яких зареєстровані військові частини чи навчальні центри, стали краще почуватися. У них більше доходів від ПДФО, тому що з військових сплачується цей податок, і зрозуміло, що частина йде в державу, частина йде в громаду, де зареєстровані ці суб'єкти.

Відкриті дані порталу Open Budget свідчать, що у 2023 році 53% всіх видатків державного бюджету (745 млрд грн) — це витрати на військових. Майже половина цієї суми — грошове утримання. Виплати військовим генерують величезну суму ПДФО, яка залишається в регіонах. У той час, як у 2022 році сукупні доходи всіх місцевих бюджетів у середньому впали на 5% (до 555 млрд грн), у деяких громадах надходження суттєво зросло.

Доходи громад зростають не лише завдяки військовим виплатам. Ще одне джерело надходжень місцевих бюджетів — внутрішньо переміщені особи. Цим можна пояснити зростання ПДФО на заході України і рівномірне, але впевнене зменшення вздовж лінії фронту, звідки виїхала чи залишилася без роботи суттєва частина населення.

Де густо, а де й пусто

Існують територіальні громади, де частка військового ПДФО становить 5-10%, та інші, де вона сягає 30-40%. Наприклад, Міжнародний центр миротворчості та безпеки, більш відомий як Яворівський військовий полігон, розташований за 30 км на північний захід від Львова. У 2022 році доходи місцевої громади від ПДФО зросли в п'ятеро: з 205 млн грн до 1,2 млрд грн. Загальний бюджет Яворівської громади у 2022 році зріс утричі — до 1,5 млрд грн. Або, наприклад, доходи Дачненської сільської територіальної громади на Одещині, які вчетверо перевищують витрати.

По окремих громадах цифри щодо профіциту справді вражають, але це переважно громади в окупації, на деокупованих територіях або громади, які постійно обстрілюють. Наприклад, бюджет окупованого Маріуполя, який за обсягами профіциту — другий після Києва. За п'ять місяців надходження Маріупольської міської територіальної громади досягли майже двох мільярдів гривень. Притому видатки в них невеликі — 300 мільйонів. Влада Маріуполя працює на виїзді, вони сплачують окрему підтримку громадянам з Маріуполя, які стали ВПО, натомість у них залишаються досить високі доходи. Окремі бізнеси не змінили місце реєстрації і сплачують податки, а отже, традиційно великі профіцити у міст-мільйонників.

Не мовчять!

На сьогоднішній день понад 900 громад з 1 тис. 50 є профіцитні. Загальний обсяг накопиченого профіциту з початку року становить до 60 мільярдів гривень. Але використовувати накопичений профіцит грошей громади не поспішають.

По-перше, це стандартна ситуація для України, коли громади намагаються економити кошти, побоюючись неочікуваних обставин.

По-друге, зараз діє постановка Кабінету Міністрів, через яку не все, на що місцеві органи влади хочуть спрямувати гроші, зараз можна здійснити — ДКСУ не проводить дуже багато платежів. Фінансування саме для розвитку громад зараз — дуже складний процес. Наприклад, громада, яка хотіла б добудувати амбулаторне приміщення, не може це зробити. Але якщо в амбулаторії, яка вже була, знесено дах, це можна профінансувати.

Олександра Бетлій, економістка Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, вважає: «Велика про-

блема у тому, що в нас провальні державні комунікації, як на центральному, так і на місцевому рівні. Але просто треба пояснювати... Всі розкритикували київську владу за перекладення бруківки на дорозі біля ЦУМу, яка аж потім пояснила, що там багато машин ламали колеса. Місцеві органи влади також повинні освоїти розуміння того, що це не просто як господар щось там роблю. Мені потрібно пояснити, чому я приймаю ці рішення».

На що витратити «зайві» гроші?

Зараз дуже багато людей донатять, і, відповідно, виникає питання, чи справді держава не має на це коштів, чи вона їх неефективно витрачає, і чому місцеві органи влади, маючи величезний профіцит, не можуть купувати озброєння. Ну не може Фастівська громада купити танк, навіть якщо дуже хочеться і є в наявності кошти. Тому що оборона і безпека — це функція саме держави. Громада може купувати озброєння для своєї тероборони — це ті зміни, які було внесено на початку повномасштабного вторгнення. І на місцевому рівні органи влади повинні пояснювати своїм громадянам, що вони можуть купити, що не можуть, щоб знівелювати цей хейт, який, у принципі, є безпідставний.

Громада може частину грошей спрямувати в державний бюджет як субвенцію, яка цілеспрямовано витратиться саме на озброєння. Однак і тоді державний бюджет буде ніби фінансувати це озброєння. Питання в тому, наскільки фінансово грамотні люди в громадах, чи вони взагалі про це знають і чи готові вони це робити.

Профіцитні кошти не списуються, не зникають і можуть витрачатися потім, після деокупації, для повернення громадян і відбудови. Громади тримають кошти на рахунках у державнозначестві і також можуть купувати ОВДП чи розміщувати гроші в банках та прийнятні частково рятувати від інфляції... Але практично ніхто цього не робить.

Олександра Бетлій наголошує: «Нам зараз треба говорити з місцевими бюджетами, заохочувати давати субвенцію в державний бюджет на озброєння. Якщо ні, то нехай вкладають у ті самі ОВДП».

Доходи, які зараз мають громади, є тимчасові, але підходів, методології та інструментів для визначення пріоритетів видатків місцевих профіцитних бюджетів практично не існує. Тут уже, що називається, кожен діє на свій хлопський розум, вирішуючи, що насамперед — медицина, освіта, дороги чи субвенції державі.

Нагадаємо, що, згідно з Бюджетним кодексом, зарплата лікарям та вчителям платиться з державного бюджету, але відповідальність за розвиток шкіл та лікарень лежить на місцевих органах влади. Здатність місцевої влади розпоряджатися коштами значно відрізняється. Серед керівників громад є ті, хто виявляє ініціативу та бере на себе відповідальність, однак також ми бачимо приклади бездіяльності й паралічу. Багато місцевих органів влади бояться ДАСУ, які не реформовані і діють за старою схемою: крок уліво — крок управо розглядають як злочин.

Віддайте, бо вам воно не треба

Центральну владу дратує, що, за великим рахунком, місцева влада може витратити кошти на будь-які цілі. Голова парламентського комітету з питань економічного розвитку Дмитро Наталуха пропонує або обмежити закупівлі місцевою владою товарів та послуг, якщо вони не критично необхідні, наприклад, для оборони, відновлення енергетики та інфраструктури (уряд має сформулювати перелік КВЕДів товарів, які будуть обмежені для закупівлі), або забрати військову складову ПДФО з місцевих бюджетів і направити її до державного.

Начебто, ми могли б уникнути пере-

КОШТОРИС

Бюджет — математичне підтвердження підозр

Центральна і місцева влади сперечаються щодо наявності в регіонах «зайвих» коштів

міщення грошей з однієї кишені в іншу й не думати про профіцит. Але деякі громади, якщо забрати цей військовий ПДФО, стануть жорстко дефіцитні.

Олександра Бетлій: «Є громади, де точно це є обгрунтовано... Наприклад, на півночі Київщини ПДФО дуже скоротився, тому що люди поїхали, бізнеси досі зруйновані і громади рятуються оцим військовим ПДФО. Є громади, які рятуються ПДФО через те, що приїхало дуже багато ВПО, які не познаходили ще роботу, але їх громади частково підтримують. Тому тут, знову ж таки, немає універсального підходу. Мені здається, що на тому етапі, який сьогодні є, в нас якраз можливе ПДФО, і його варто залишати, але потрібно розмовляти більше з громадами з приводу того, що їм можна робити».

Інший варіант від влади — зобов'язати місцеві органи самоуправління спрямувати до 50% доходів на потреби оборони. Експерти одностайні: треба знайти рішення, як краще організувати дотацію вирівнювання бюджетів громад (це складний тест-механізм, який зараз рахується від ПДФО).

Безумовно, влада не наважиться докорінно перекроїти бюджетну систему і звучити можливість місцевого самоуправління, адже міжнародні партнери вважають реформу децентралізації однією з най-

вдаліших у нашій країні за останні десять років і уважно за цим спостерігають. Очевидно тільки те, що помилкові рішення будуть, але інакше ми не навчимося самоврядування.

Владу потрібно контролювати

Також зрозуміло, що до війни значна частина суспільства жила тривалий час у негласному консенсусі. Ви нас не цікавите, а ми не цікавимося, як ви використовуєте ті крихти податків, які ми платимо. Нарешті всі зрозуміли, що в нас є місцеві бюджети, а є державні, з'явилися питання, на що витрачаються кошти на місцях, і головне — як будемо змінювати процедури вже за мирних часів і контролювати, куди і як витрачаються кошти.

Ви можете заходити, дивитися, цікавитися видатками вашої громади, ви можете навчатися, шукати інформацію про те, як територіальні громади розпоряджуються коштами, яка загалом ситуація, які бюджети це роблять. Чим більше освічених громадян ставлять запитання, тим більше підзвітною стає влада, навіть під час війни.

Дані щодо публічних фінансів залишаються відкриті. По громадах можна дивитися всі транзакції. Просто зайдіть на edata.gov.ua, spending.gov.ua, openbudget.gov.ua — і там є всі дані щодо громад. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2023

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на вересень

«Україну молоду» у своїх відгук-ках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині триває передплата на вересень. Передплатити «Україну молоду» можна до 18 серпня, і ви отримуватимете газету з вересня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2023 рік:

на місяць — 52 грн. 86 коп.,
на два місяці — 105 грн. 72 коп.,
до кінця року — 211 грн. 44 коп.

Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 67 грн. 86 коп.,
на два місяці — 135 грн. 72 коп.,
до кінця року — 271 грн. 44 коп.

Передплатний індекс — 01555

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 5 грн., на три місяці — 10 грн., на шість місяців — 14 грн.

Свій малюнок вхідних дверей палацу з внутрішнім декором юна художниця з Чернігова Мар'яна Коб'як подарувала заповіднику. Фото надане Корсунь-Шевченківським державним історико-культурним заповідником.

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

У Корсунь-Шевченківському державному історико-культурному заповіднику для відвідувачів відкрили експозицію «Палац Понятовського», де можна ознайомитися з архітектурою цієї пам'ятки XVIII—XIX століть і творами мистецтва XVIII—XXI століть.

«Це — перший палац на землях Речі Посполитої в стилі неоготики»

«Після повномасштабного вторгнення військ росії і з урахуванням стратегічного курсу України на інтеграцію в Європейський Союз на засіданні науково-методичної ради в у квітні 2022 року ми вирішили реорганізувати два структурні підрозділи — Музей історії Корсунь-Шевченківської битви і художню галерею, змінивши їхні назви («Мілітарний музей» і «Палац Понятовського»), концепції та наповнення», — розповідає «Україні молодій» директорка заповідника Парасковія Степенькіна. За її словами, у палаці з 1945 року — експозиція Музею історії Корсунь-Шевченківської битви, але, враховуючи унікальність будівлі як пам'ятки архітектури національного значення і ситуацію в країні, було прийнято рішення про створення в ньому експозиції «Палац Понятовського».

Пані Парасковія каже, що це перший палац на землях Речі Посполитої в стилі неоготики. Зваживши на те, що автором концепції палацового ансамблю був французький інженер і архітектор Жан-Анрі Мюнц, імовірно архітектором проекту — Ян Ліндсей, шотландець за походженням, а замовником будівництва — власник Корсунського староства польський князь Станіслав Понятовський, палац по праву можна вважати складовою спільної європейської культурної спадщини. Тому головною метою експозиції є її входження до європейського культурного простору.

Під час воєнного стану, наголошує Парасковія Степенькіна, працівники заповідни-

ка власними силами виконали надзвичайно великий обсяг роботи — провели демонтаж експозиції Музею історії Корсунь-Шевченківської битви і відремонтували зали, за винятком парадної, ремонт якої продовжується. При проведенні ремонту науковці частково відтворили візуальні образи колишніх архітектурних елементів й елементів декору, знищених за роки радянської влади.

«У першому залі палацу відвідувачам цікаво бачити збережені оригінальні двопільні двері, водночас у другому залі — оригінальні відкоси обох віконних прорізів, прикрашені геометричним орнаментом, одне з них завершується спрощеною «готичною трояндою», — говорить пані Парасковія. — Архітектурний стиль декору третього залу наближений до неоготичного, зокрема сліпа аркатура, елементи якої у вигляді стрілчастих арок, накладених на площину стіни, візуально збільшують висоту стелі, на підвіконниках трьох вікон збереглися різьблення рослинним орнаментом».

«В експозиції — роботи італійських скульпторів XVIII століття, які свого часу прикрашали палац»

Кожний зал палацу, каже вона, особливий по-своєму. Наприклад, четвертий вирізняється ліпним стельовим плафоном, також має багатоорнаментоване спарене вікно, прикрашене стилізованими ліпними зображеннями квітів, стрічок і гірлянд із лаврового листя, а в п'ятому залі — відкритий фризонт фризу з живописною рослинною композицією, наличники дверних прорізів акцентовані лопатками, що імітують колони, на яких лежать

ПАМ'ЯТКИ

Замок над Россю

У Корсуні-Шевченківському відкрив двері унікальний старовинний палац Станіслава Понятовського

прямі сандрики. Вітонченість інтер'єру шостого залу підкреслюють елементи декору з дерева, а також напівколони, дубовий підвіконник трисекційного вікна, орнаментований різьбленим рослинним орнаментом. Частково збереглися фризи, розписані рослинним орнаментом.

«А родзинкою палацу є парадна зала: її інтер'єр вирішений у строгих канонах класицизму, серед оздоблень — багатопрофільовані орнаментовані карнизи, іонічні колони й напівколони, хори для музикантів», — зазначає директорка заповідника Парасковія Степенькіна. І додає, що в експозиції представлено роботи невідомих нам італійських скульпторів XVIII століття, які свого часу прикрашали палац Понятовського, італійського гравера Доменіко Кунего, українського художника Івана Сошенка, італійського скульптора Луїджі Йоріні, угорського художника Жигмонда Бубіча, літографія з роботи польського художника українського походження Юліуша Коссака, роботи місцевого художника Геронтія Бондаренка та українських митців XX—XXI століть, зокрема Миколи Прокопенка, Леоніли Стебловської, Тамари Недошевенко, Едуарда Ревенка.

В експозиції можна побачити й проекти палацу й палацового ансамблю, оригінали яких зберігаються в кабінеті малюнків бібліотеки Варшавського університету. Тут є світлинні інтер'єрів палацу кінця XIX — початку XX століття, копії малюнків і літографій XVIII і XIX століть, зокрема Жана-Анрі Мюнца, французьких літографів Франсуа-Жозефа Дюпресуара і Євгенія Гюо, польського художника Адольфа Козарського.

«В окремому залі палацу — вироби з порцеляни й кераміки, що презентують 19 країн світу»

«В окремому залі палацу експонується майже сотня порцелянових та керамічних виробів з колекції громадянки Канади Олени Берикук-Криворучко, котрі вона подарувала заповіднику в 2022 році. Представлена колекція презентує 19 країн світу. Найбільше виробів з Англії, Японії, Китаю, Франції», — говорить пані Парасковія. І уточнює, що окремий зал відведено сакральному мистецтву, де серед ікон представлена робота іконописця Григорія Стеценка, батька композитора Кирила Стеценка. Безцінною є ікона «Богоматір Тихвінська», яку серед уламків на місці розтрощеного російськими окупантами будинку в Бахмуті віднайшла й передала колишня науковиця заповідника, Світлана Деменікова, а нині — старший солдат ЗСУ. Виставлено ікони, благодійно відреставровані Оксаною Тимків. Є в колекції і предмети побуту, що характеризують епоху XVIII—XIX століть.

В експозиції «Палацу Понятовського» для відвідувачів є багато цікавинок.

Як розповідає Галина Давиденко, завідувачка науково-методичного відділу освітньої роботи Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника, вже в перший день відкриття експозиції «Палацу Понятовського» до музею завітала жителька Чернігова Олена Коб'як разом зі своїми дітьми. У Корсунь-Шевченківському заповіднику вона не була 20 років.

«Експерсія, яку проводила старша наукова співробітниця Олена Райкова, сколихнула в пам'яті гості родинні спогади й перекази. Її предки Топчі та Бойки — корсунці. Прапрабабуся Пистина працювала в маєтку Понятовського, а прапрадідусь Гнат плів кошики в князівській лозовій майстерні», — пригадує Галина Давиденко. І уточнює, доньку пані Олени — Мар'яну, ученицю художньої студії в Чернігові, найбільше зацікавила архітектура палацу. За лічені хвилини дівчинка зобразила у

своєму альбомі, котрий завжди з нею, вхідні двері палацу з внутрішнім декором.

Нагадаємо, що славний древній Корсунь, який став прикордонним форпостом Руси-України, був заснований у 1032 році Ярославом Мудрим. Апалацово-парковий ансамбль з'явився завдяки корсунському старості князю Станіславу Понятовському, племіннику останнього польського короля Станіслава II Августа, як літня резиденція на українських землях у 1789 році. Князь Понятовський відомий тим, що звільнив місцевих селян від кріпацької неволі. Є біля замку над Россю й мальовничий парк площею 103 гектари, де росте понад 400 видів дерев та кущів.

Словом, як зазначає киянка Крістіна Гнатюк, яка ознайомилася з експозицією «Палацу Понятовського», у заповіднику є на що подивитися і молодим, і старшим людям. «Тут досить цікаво, тож раджу завітати сюди», — підсумовує пані Крістіна. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

Костянтин РОДИК

POZZIA

ІЛЬІНІЗМ-ПУТІНІЗМ:

«живий орган» імперії

«Україна молода» вже приділяла аналітичну увагу крайній книжці американського історика Тімоті Снайдера «Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка» (Л.: Човен, 2022) — у номері від 10 травня ц. р. Цього дослідника цілком можна вважати і за політичного філософа, а відтак однієї публікації явно замало, аби упевні розібратися з його новою історіософською концепцією. А надто коли його теорія пояснює процеси, що відбуваються в Росії, — тобто, дає нам знати, з чим саме ми маємо до діла і як воно, вірогідно, буде далі.

Отже, повернімося до раніше висвітленої у загальних рисах Снайдерової теорії двох взаємопов'язаних ідейних парадигм: безоглядної віри у неминучість євроатлантичної демократії та азійської за своєю природою політики вічності, яка консервує диктатуру. Чи не в кожній ранішій праці історика знайдемо пересторогу: ціною свободи є постійна пильність. Бо всередині демократії — саме через віру в її непорушність-неминучість — визрівають негативні процеси. Олігархічний бізнес (так-так, він є і в Америці — хіба що не такий розгнуданий, як на східних околицях Європи) нишком легалізує думку, що справжня політика — це опікування ринком, в ідеалі нічим не обмеженим.

Це — стара лібертаріанська ідея, добре відома широкому читачеві через класичні романи Айн Ренд. Її трилогія «Атлант розправив плечі» була такою собі художньою вакциною супроти комунізму, який тоді інфікував на соціальний популізм навіть американський уряд. Лібертаріанські пігулки бувають ефективними ліками, але передоз тягне за собою тяжкі наслідки. Футуристична впливовість «Атланта» цілком співставна з резонансом пересторогого роману Джорджа Орвелла «1984», що з'явився у Британії вісьмома роками раніше. Та, хоч обидва автори добряче знали на політології, їхні твори, радше, інтуїтивні. Один з персонажів Айн Ренд постулює «класову свідомість» олігархату: «Ніякого майбутнього не існувало. Вони заробили своє теперішнє» (Атлант розправив плечі. — К.: Наш формат, 2015). Фактично це ілюстрація до закону деградації політики неминучості у політику вічності, якщо допустити до влади ліваків із симпатіями до «руського міра». Те, що шістдесят років потому науково довів Тімоті Снайдер.

Ренд і Орвелл конструювали сценарії, де советський вплив на світову демократію обмежувався лише піар-бракнею. Снайдер уже не передбачає, а відтворює реальність: Росія розширила агресію до масштабу кібервійни. Відтак закон перетворення демократичної неминучості на тоталітарну вічність виглядає так: «Наче привид із трупа, з неминучості постає вічність. Капіталістична версія політики неминучості, де ринок — замітник політики, генерує нерівність, яка підриває віру в прогрес. Коли соціальна мобільність зупиняється, не-

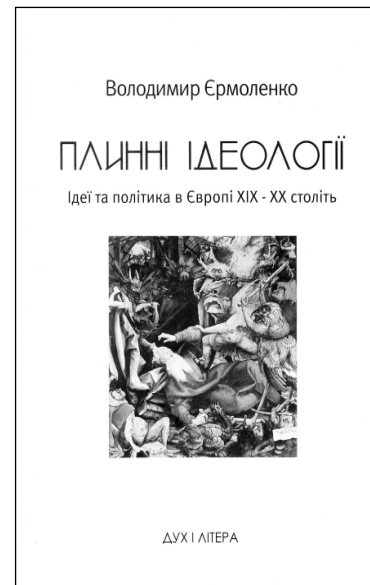
минучість поступається вічності, а демократія — олігархії. Олігарх, плетучи химери про невинне минуле, іноді, спираючись на фашистські ідеї, пропонує фальшивий захист справді стражденним. Віра в те, що технологія слугує свободі, відкриває двері для карнавалу олігархів. Відволікання замінює концентрацію, майбутнє розчиняється у фрустраціях теперішнього, а вічність перетворюється на буденність. Олігарх переходить у реальну політику з фікційного світу і править, опираючись на міти та продукуючи кризи. У 2010-х одна така людина, Владімір Путін, супроводжувала другу, Дональда Трампа, від фікції до влади».

Снайдер характеризує Трампа саме як «російського олігарха» у путінській конфігурації: наділеного величезним фінансовим ресурсом в обмін на цілковиту лояльність. У книжці зібрано докупи різноманітні свідчення походження Трампового капіталу, системоутворюючим чинником котрого є таємне, через підставні фірми, напомповування російськими суперпільговими кредитами, контрактами, анонімними внесками і закамфльованими хабарами-«подарунками». На цьому тлі вражає піар-цинізм Трампа (про Путіна ми й так знаємо чи не все), коли він пояснює походження своїх статків. Як сказав би згадуваний олігарх-персонаж Айн Ренд: «Мене вже не обтяжують терміни. Ані термінів, ані перепон, ані меж».

А от іще одна маловідома у нас деталь біографії попереднього американського президента: «Російський «попихач» узагалі існував в американських умах завдяки телешоу, де Трамп грав роль магната, який міг найняти чи звільнити за власною примхою... Кульмінацією кожної серії була Трампова заява: «Тебе звільнено!»... Завдяки рокам у ролі такого вигаданого персонажа на телебаченні Трампові вдалося затьмарити конкурентів-республіканців на дебатах... Американці асоціювали його з успішним бізнесменом із телевізора».

Книжка «Шлях до несвободи» вийшла в Нью-Йорку 2018-го, ще до виборів нинішнього українського президента. Тому Снайдер аналізує лише дві перемоги Росії — британський брекзит та вибори Трампа. Третя — вибори Зеленського — сталася пізніше, але з використанням тих самих російських технологій і тамтешніх фахівців.

У книжці Снайдера є значуща фраза: «Люди, полонені політикою неминучості, заперечують, що ідеї мають значення». Можна точно визначити, коли запанувало відчуття неминучості демократії: з вичерпанням-розпадом комуністичної ідеї — авжеж, що тепер

могло стримати політологічний прогрес у євроатлантичному світі? Знадобилося тридцять років, аби усвідомити цю майже фатальну помилку. Почали з'являтися дослідження того, як на позір цілком мертві доктрини латентно перероджуються на щось нове, не менш агресивне. Того ж 2018 року, коли в Америці з'явився «Шлях до несвободи», в Україні опубліковано книжку філософа Володимира Ермоленка «Плинні ідеології» (К.: Дух і Літера). Починається вона з мініатюрного славня, під яким, гадаю, залюбки підписався би і Снайдер: «Саме наука про ідеї є королевою наук — саме вона є фундаментом і дахом, методологічною засадою та вершиною собору... Вона стає ключем для всіх інших наук, їхньою точкою допуску до істини. Вона стає вершиною знання, вона стає наукою, що має замінити релігію».

Ермоленко вважає ідеології «набором ідей для розв'язання суспільних проблем... інструментами зміни реальності» й аналізує їхне перетікання, починаючи від масонів, ілюмінатів та містиків — «гібридних учень, які дрейфують між наукою та релігією». Найвпливовішою тоталітарною ідеологією описує марксизм, «антирелігійну релігію ХХ століття... самореферентну систему догм, із якої немає спасіння, царство ілюзій». Послідовні метастази марксизму — російський комунізм, італійський фашизм, німецький нацизм, нинішній рашизм.

Ермоленко не послуговується цим означенням, але, схоже, слово «рашизм» таки набуває термінологічного статусу. І гаряча точка книжки — саме глава про сучасну рф-ідеологію: «Російська карта ідей завжди нагадувала «зону» зі «Сталкера» Андрія Тарковського, де топографія простору постійно змінюється, де немає чітко окреслених «місць», де наступної миті територія вже геть інша... Ця ментальна матриця російської культури визначає сьогодиншній стан російської ідеології. Вона

прагне об'єднати комунізм із православ'ям, демократію з авторитаризмом, Європу з Азією, але всі ці складники перемішує до невпізнання, перетворює їх на фейки». Виникає питання: якими дріжджами користується Кремль для такої химерної випічки? Ермоленко пише про кількох філософів, які відіграли помітну роль у творенні ідеологічної «суміші та екстремі» за поребріком, але чомусь геть не згадує Івана Ільїна, котрого Снайдер вважає головним і вирішальним каталізатором утворення там політичного мороку.

1917 року Ільїн був професором Московського університету. ЧК арештувала його двічі. Троцькій налаштувався розстріляти філософа, який однозначно негативно висловлювався проти большевиків, проте Ленін читав і з захопленням рецензував деякі з ранішніх Ільїнових праць, тож переконав політбюро замінити найвищу міру на видворення усієї професури — сумнозвісний «філософський пароплав» (1922) депортував усіх до Берліна. Ні, Ленін не був янголом поруч із «демоном революції» — він просто був кращим тактиком: політичні дивіденди від вигнання дисидентів виявилися значно вищі, ніж дало би їх знищення.

Снайдер згадує оцінку університетського колеги Ільїна: «Ніколай Бердяєв вважав, що в Ільїнових працях є «жахливість злого добра... Для большевиків не буде великою проблемою прийняти книги Івана Ільїна». І, хоч важко знайти більш емоційні антибольшевістські трактати, — так і сталоса. Щоправда, пізніше: уперше перевидали Ільїна за Горбачова (1988), за Єльцина розпочалася публікація творів у 28 томах (1993), за Путіна замовлено гігантський тираж двотомового вибраного для поширення серед усіх держслужбовців та вищих місцевих чиновників. До слова: останній перед Гітлером райхсканцлер Курт фон Шляйхер (1932–1933) закупив для всіх німецьких бібліотек книжку Ільїна «Отрута большевізму».

Нині Ільїн — символ путінської ідеології. Президент рф цитував його у трьох своїх головних річних промовах — посланнях Федеральному зібранню; двічі — у виступах перед вищим військовим (!) командуванням; є чимало свідчень про згадування конкретних Ільїнських тез у неофіційному спілкуванні Путіна. Що вже казати про щедрі цитування імперського філософа ближчим політичним колом — блогером Медведевим, політехнологом Сурковим, дипломатичним автовідповідачем Лавровим, генерал-патріархом Кірілом.

На що ж злетілися всі ці мухи? Ну от зацініть: «Зло починається там, де починається особистість», — зазначив Ільїн майже сто років тому. Або таке: «Хай молитва твоя буде мечем, а меч — молитвою». Снайдер кваліфікує Ільїна як «автора християнського фашизму», котрий іще до Гітлера доводив, що «фашизм — це рятівне надуживання патріотичним свавіллям». І що «Росія насильницьки наведе лад у занепадому Божому світі». А звідси випливає: «Росія не може вчинити нічого поганого; усе погане чинять з Росією».

Американський дослідник визначає Ільїна як ідейного батька політики вічності, який навіть спромігся увявити структуру нинішньої рф: «Місце кожного росіянина в корпоративній структурі буде закріплене, як місце клітини в тілі, і кожен росіянин відчуватиме цю знерухомленість, як свободу... Християнський фашистський тоталітаризм — це запрошення Богові повернутися у світ і допомогти Росії повсюдно розпочати кінець історії».

Зрештою, як Путінові було не спокуситися на таке Ільїнове вангування: «Ми приймемо нашу свободу й наші закони з рук російського патріота, що приведе Росію до спасіння... Він вирішуватиме, кому страждати тепер, щоб у майбутньому всім стало краще... Росіяни вклякнуть перед живим органом Росії, інструментом само-спасіння»...

В Україні прочитали «Шлях до несвободи» не одразу. Уперше український переклад вийшов 2020-го. За два роки наклад розійшовся, і 2022-го «Човен» повторив тираж; тепер книжка стала лавреатом рейтингу. Цьогоріч додруковано ще півтори тисячі примірників. «Плинні ідеології» і стартували тріумфально: у рік виходу здобулися на рейтингове лавратство та отримали інтегральну премію «Нонфікшн». А зойно з'явилоса видання, що також заповідається на помітний резонанс: «За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні паралелі» (К.: Кліо). Там, зокрема, примічено цикл статей історикині Лариси Якубової, де також проаналізовано вплив Ільїнської отрути на теперішній Кремль. І зроблено це, як на мене, часом глибше, ніж в американського вченого. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Свідок ФЕЩЕНКО

У рік 90-ліття вшанування пам'яті тих мільйонів українців, які потерпали від цілеспрямовано влаштованого тоталітарним московсько-сталінським режимом винищення, відбирання будь-якої їжі, у невеликій олтарній залі Національного музею Голодомору-геноциду проходить виставка «Те, що не можна викидати». Кожна річ у київському музеї під «Свічкою пам'яті» — вишитий рушник чи сорочка, щоденник чи маленька низка коралів — свідчать про бажання жити попри все і про перемогу нації над тими страшними злочинними діями радянсько-російської влади.

Можна роздивитися весільний рушник священника і вчителя Олексія Воблого, який рятував дітей села Піскошине на Запоріжжі від голоду. На початку 1920-х мати вишила його на вінчання свого сина, що відбулося в церкві села Яновщина на Полтавщині. Згодом доля закинула молоду сім'ю у Піскошине, де глава родини вчителював. У голодних 1932–1933 роках Олексій разом з дружиною Марією влаштували при школі їдальню. Завдяки цьому жодна дитина в селі під час Голодомору не загинула.

Трохи далі — частина ікони, писаної на металі, з села Потіївка на Житомирщині. Коли тут у 1930-х радянська влада закрила церкву, металеву ікону використали для... спорудження даху місцевого магазину.

Серед експонатів також — коралі родини Софії Куликовської, що збереглися з часів Голодомору. Батьки пані Софії мусили обміняти всі свої коштовності та цінні речі на їжу, але саме це намісто було врятоване та через багато років потрапило в музей. Домоткане рядно, яке залишилося після розкуркулення родини Ганни Русин. Її мати, яку попередили про розкуркулення, розуміючи, що заберуть усе, попросила односельців заховати дещо з речей.

Можна роздивитися тільки на перший погляд звичайну корсетку, куплену українкою Вікторією Кулько та передану свого часу в Британію. Після огляду Вікторія випадково знайшла в підкладці цього одягу зашиті залишки колосків. Відомо, що під час Голодомору люди могли використовувати приховані кишені та порожнини в одязі для порятунку хоч якоїсь кількості зерна чи іншої їжі. Історія з корсеткою набула розголосу в ЗМІ, і Вікторія погодилася передати експонат у Музей Голодомору-геноциду в Києві.

Тетяна РУДЕНКО

Свій 156-й театральний сезон Національна опера України розпочинає незвично рано — 19 серпня — оперою Миколи Лисенка «Наталка Полтавка». А вже наступного дня — прем'єрний показ опери «Литовці» Амількаре Понк'єллі у концертному виконанні.

Й особлива подія — гала-концерт з нагоди Дня відновленої Незалежності України. Хоча і це ще далеко не все найцікавіше.

Тож уже в суботу — перлина українського оперного мистецтва «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка. Твір наповнений гумором, танцями та фольклорною історією кохання. Музична редакція Мирослава Скорика. Сценічна редакція Анатолія Солов'яненка.

Композитора Миколу Лисенка свого часу привабив сюжет «Наталки Полтавки» Івана Котляревського ширим розкриттям життя простого народу, реалістичним відображенням народного побуту. Хоча коли у класичному творі звучить мєм про паляницю, то зрозуміло, що це штрих із сучасності.

У Києві 20 серпня представлять прем'єрний показ концертного виконання опери «Литовці» Амількаре Понк'єллі, яке вже була нагода послухати у Вільнюсі. Так колектив Національної опери України долучився до вшанування Дня державності Литви 6 липня. Гастролі колективу з великим успіхом відбулися у межах почесної культурної місії напередодні саміт-у НАТО. Виступ транслювали наживо в етері литовських телеканалів.

ПАМ'ЯТЬ

Коралі й рушники, що пережили мор

Експонатами у київському музеї під «Свічкою пам'яті» стають передані речі 1920–1930-х років

Виставка «Те, що не можна викидати» у Національному музеї Голодомору-геноциду.

Ціла історія родини стоїть за дерев'яною ложкою Анастасії Василюк із села Миньківці Андрушівського району на Житомирщині. У період Голодомору ложка лежала без діла, оскільки не було чого їсти. Жінка залишила цей столовий предмет на пам'ять своїй племінниці Марії Тіводар зі словами: «Ця ложка відпочивала під час Голодомору, користуйся нею завжди, щоб вона у тебе ніколи не відпочивала, щоб більше такого горя ніхто не знав». Згодом нова власниця передала вжитковий предмет Музею Голодомору.

Незадовго до відходу у засвіти Анастасія Василюк сказала своїй племінниці ще й такі слова: «Цінуйте життя, радійте йому, любіть одне одного, адже, слава Богу, ви не голодні!». В роки Голодомору жінка поховала свого чоловіка та двох донечок і до кінця життя носила в собі цей біль.

Марія Тіводар переповіла музейникам історію жахів, яку довелося пережити її родичці: «В 1933 році вона поховала не чоловіка свого Якова, а лише його голову, яку підкинули кровопивці під поріг, а тіло з'їли. Неважко уявити її стан, скільки сліз виплакала вона, залишившись у той страшний час із трьома дітьми на руках: сином Васею і донечками Ніною і Вірою.

Під «Свічкою пам'яті» функціонує невелика експозиційна зала Національного музею Голодомору-геноциду.

Активісти повигрибали все (худобу, пашню), залишивши лише три відра картоплі та глечик пшениці. З колгоспу на трудовні вона не одержала ані зернинки чи копійки. А як плакали діти, коли з хліва виводили і забирали корову!

На дрова вирізали весь садок, щоб пекти дітям по картоплі на день, а сама обходилася водою або одним буряком. Діти плакали від голоду, а вона, закам'янівши, мовчала з голодними набряками на ногах».

Невгамовний біль на все життя залишило вимушене прощання з дитьми. Марія Тіводар відтворила розповідь Анастасії Василюк так: «Незабаром такі набряки з'явилися у дівчаток — спочатку на ніжках, а потім по всьому тілу. Тьотя Настя розжовувала картоплю, боячись проковтнути, і давала їм, але вони не в силах були спожити їжу і ставали все «спокійніші». Через місяць вони померли одна за другою у віці шести і восьми років. Мертві вони лежали на лаві, прикриті рядном. Кладовище від хати тіточки розташовувалося зовсім близько, і видно було через вікно, як односельчани зносили трупи своїх домочадців, а у неї не вистачало сил віднести своїх донечок, бо на шкірі ніг появилися тріщини, звідки сочилася рідина.

Весільний рушник і корсетка — свідки нищення українців голодом 90 років тому.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

Виручив сусід: у рядні затагнув тіла дівчаток і кинув їх з рядном у свіжу кимось викопану могилу. Це було увечері, а на ранок могила була повна трупів».

Марія Тіводар уточнила: «Моя мама і тіточка зі своїми синочками Васильками залишилися живі завдяки прадідусеві. Вони ніколи не забували ті жахливі голодні часи. А я і понині в утренніх молитвах згадую свого прадідуся Парфила, якому завдячую своїм життям. А тьотя Настя протягом довгих літ запалювала свічки на кількох горбочках без хрестиків».

Речей, пов'язаних із періодом Голодомору, дійшло до наших днів не так і багато, зауважує заступниця завідувача виставково-експозиційним відділом музею Марина Богущ. Тому кожен артефакт того періоду — величезна цінність. Музейники констатують, що поповнення фондів відбувається переважно завдяки дарувальникам-українцям, які прагнуть поділитися родинною історією та зберегти пам'ять про своїх рідних — жертв і свідків Голодомору. Якщо у кого збереглися речі з унікальними розповідями — вони можуть повідати всім про українську історію у важливому для збереження української ідентичності музеї. ■

ЧАС «Т»

Опера як свято і подяка

«Литовців», «Лісову пісню», «Наталку Полтавку» й «Осяяні чорним сонцем» представлять до кінця серпня у Києві

Опера «Литовці» виконується досить рідко. Тож липневий виступ став знаковою подією для митців і щирою подякою Литві за неймовірну підтримку і всебічну допомогу, котрі Україна відчуває з початку повномасштабного російського вторгнення. Перед початком «Литовців» українські артисти долучилися до виконання литовського національного гімну у прямому етері.

Показово, що під час святкування Дня державності Литви у 2022 році на сцені II Міжнародного фестивалю Литовського національного театру опери та балету «Литовцями» диригував український маестро, головний диригент Національної опери України — Микола Дядюра. Тоді твір виконував колектив литовської опери.

Прем'єра опери «Литовці» відбулася в знаменитому міланському театрі «Ла Скала» у 1874 році. Твір, який розповідає про героїзм литовців під час воєн з хрестоносцями, мав великий успіх і став символом боротьби за свободу. У основі сюжету опери італійсько-

го композитора лежить історична п'єса Адама Міцкевича «Конрад Валленрод», де описуються патріоти-литовці, що б'ються з головним своїм ворогом — Тевтонським орденом.

Головні партії, як і на литовській прем'єрі, виконують провідні солісти Національної опери України: Вікторія Ченська (Альдона), Геннадій Ващенко (Арнольдо, литовський принц), Сергій Магера (Альбано), Дмитро Кузьмін (Вальтер, Конрад Валленрод) та Володимир Тишков (Вітольдо) під керівництвом головного диригента театру Миколи Дядюра.

У першій частині гала-концерту з нагоди Дня відновлення Незалежності України 24 серпня звучатиме хорова симфонія-перформанс «Осяяні чорним сонцем» сучасного вітчизняного композитора Євгена Петриченка. Ще у програмі концерту, який традиційно завершується «Молитвою за Україну» Миколи Лисенка, увійшли інші кращі твори світової та української класики.

Балет Михайла Скорульського «Лісова пісня» показуватимуть 25 серпня.

Балет «Лісова пісня»: Тетяна Льозова — Мавка, Ярослав Ткачук — Лукаш.

Лірико-драматична історія кохання за мотивами твору Лесі Українки — одна з перлин українського балету. В головних ролях цього разу — найромантичніша балетна пара Тетяна Льозова (Мавка) та Ярослав Ткачук (Лукаш). Диригуватиме Сергій Голубничий.

Наступного дня — опера Джузеппе Верді «Травіата» в осучасненій постановці Анатолія Солов'яненка. Прем'єра вистави відбулася у жовтні 2022 року. Оригінальна постановка видатного класичного шедевра новими засобами повертає до історії Віолетти Валері. Головну партію співатиме Лілія Гревцова.

Витончено-романтичний балет «Жізель» Адольфа Адана представлять 27 серпня. (Взагалі його прем'єра відбулася ще у 1841 році й не втрачає своєї популярності й у наш час). За сюжетом твору, граф Альберт закохався в про-

сту селянську дівчину Жізель. Однак він уже заручений із заможною аристократкою Батильдою, тож змушений удавати з себе селянина.

Дівчину також кохає лісник Ганс, який розкриває їй правду про графа. Не витримавши жахливої зради коханого, Жізель божеволіє і помирає. Альберт не може її забути, тож він таємно відвідує цвинтар. Там його чекає остання зустріч з духом коханої, що рятує його від смерті.

Виконавський склад показу: Ольга Голиця (Жізель), Ян Ваня (Альберт), Михайло Дробот (Ганс), Олеся Воронюк (Батильда), Ксенія Іваненко (Берта) та ін. Диригент — Герман Макаренко.

У випадку повітряної тривоги глядачів театру запрошують до тимчасового укриття у приміщенні гардероба, розташованого поверхом нижче під фойє театру. ■

ЛАСОЦІ

Нашого поля ягоди

Десерти для гарного настрою, насичені літніми вітамінами

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Літо – не лише пора сонячного тепла й відпочинку, а також великого різноманіття фруктів та ягід. Вони містять безліч поживних речовин, життєво необхідних нашому організму: вітаміни А, С, Е, фолієву кислоту, магній, цинк, фосфор, калій. До того ж особливі своїми антиоксидантними, протимікробними, протизапальними і нейро- та кардіопротекторними властивостями.

Літні плоди відмінно смакують самі по собі, однак у поєднанні з певними продуктами можуть якнайкраще розкрити свої якості. Фруктово-ягідні десерти – чудовий заміник звичних солодоців для дітей, що також позитивно впливатиме на їхній організм та водночас стане корисним завершенням будь-якої трапези для всієї родини.

Порічки з шоколадом – справжня літня насолода

Кисло-солодкі ягоди, вершки та улюблений шоколад – що може бути краще за цю солодку літню комбінацію? Такий десерт не потребує випікання, лише прохолоти холодильник. Отож, приготувавши страву ввечері, зможете скуштувати цей смаколик на сніданок та неодмінно здивуєте рідних. Вам знадобляться:

- * Шоколад – 100 г;
- * Желатин – 30 г;
- * Вода – 700 мл;
- * Вершки 30% – 400 мл;
- * Цукор – 300 г;
- * Червоні порічки – 300 г.

Перед приготуванням кладемо вершки в холодильник. Промиваємо та обсушуємо порічки, очищуємо від гілочок (смакуватимуть як свіжі, так і заморожені ягоди).

Беремо глибокий сотейник, куди заливаємо 120 мл холодної води, додаємо 20 г желатину й даємо набухнути.

Подрібноємо ягоди: вручну або у блендері, після чого протираємо крізь металеве сито. Для приготування використовуємо тільки сік. До речі, червоні порічки можна замінити на смородину, чорницю або лохину.

Наливаємо сік із порічок у глибоку каструлю, додаємо 0.5 л води та 150 г цукру, а потім ставимо на невеликий вогонь. Підігриваємо до розчинення цукру, додаємо підготований желатин і трохи прогриваємо, аби він повністю розійшовся. Не доводимо до кипіння та постійно помішуємо!

Дістаємо креманки або велику форму для десерту та порівну розливаємо сік. Кладемо в холодильник приблизно на 6 годин: до повного застигання желе.

Тепер робимо вершкове суфле. Беремо залишкові 10 г желатину, заливаємо їх 60 мл води, даємо набухнути й підігриваємо на водяній бані (помішуємо до розчинення, але не кип'ятимо).

Готуємо вершкове суфле. Додаємо в посуд 400 мл вершків та 150 г цукру. Збиваємо, поступово збільшуючи швидкість, доки маса не стане пишною. Поступово вливаємо теплий желатин, збиваючи на низькій швидкості.

Дістаємо червоне желе з холодильника та виливаємо на нього вершкову суміш. Ставимо в холодильник до застигання. Перед подачею прикрашаємо тертим шоколадом, свіжими фруктами та гілочкою м'яти. Смакуємо!

Абрикосовий пиріг на кефірі: до ідеального чаювання

Маєте трішки абрикосів та годину часу? Чому б не приготувати смачний заливний пиріг? Тісто на кефірі вийде дуже ніжним та пухким, а солодкий фрукт додасть соковитості. Такий десерт точно буде в нагоді до чашки чаю чи філіжанки кави. Отож, підготуйте такі інгредієнти:

- Для тіста:
- * Борошно пшеничне – 160 г;
 - * Яйця курячі – 2 шт.;
 - * Цукор – 150 г;
 - * Цукор ванільний – 10 г;
 - * Розпушувач – 10 г;
 - * Кефір – 120 мл;
 - * Абрикоси – 300 г;
 - * Олія соняшникова – 10 г;
- Для заливки:
- * Абрикоси – 300 г;
 - * Цукор – 40 г;
 - * Крохмаль – 1 ст. л.;
 - * Вода – 50 мл.

Промиваємо та обсушуємо половину абрикосів, розділяємо їх навпіл і видаляємо кісточки.

Яйця збиваємо вінчиком із звичайним та ванільним цукром на пишну піну. Порціями додаємо борошно з розпушувачем, не припиняючи збивати. Вливаємо кефір і перемішуємо до однорідності.

Форму для випікання змащуємо олією та викладаємо туди половинки абрикосів. Заливаємо їх тістом, а після відправляємо форму в розігріту до 180 градусів духовку на 40 хвилин.

Готуємо заливку: промиваємо ті абрикоси, що залишилися, видаляємо кісточки і перебиваємо блендером разом із цукром до стану пюре. Переливаємо масу в сотейник, додаємо 50 мл води, крохмаль і перемішуємо. Доводимо до кипіння і варимо на маленькому вогні 3 хвилини.

Готовий пиріг поливаємо абрикосовою заливкою. Смакуємо!

Ванільно-вишневе морозиво – смачний рятівник у спекотний день

Морозиво – найпопулярніший літній десерт. Стільки різних смаків, начинок, кольорів... Отже, чому б не приготувати його вдома зі свіжих ягід та вершків? Цей спосіб приготування точно вар-

Чизкейк із чорничною ноткою – ніжний смак літа

Цей рецепт є дуже швидким та легким у приготуванні. Чизкейк – фактично сирний пиріг – виходить ніжним та солодким, має виражений вершковий смак та хрумку пісочну основу, просочену соковитою чорницею. Замість цієї ягоди можете додати лохину, а сам десерт готувати в будь-яку пору року. Вам знадобляться:

- Для тіста:
- * Яйця курячі – 1 шт.;
 - * Масло вершкове – 125 г;
 - * Борошно пшеничне – 250 г;
 - * Цукор – 60 г;
 - * Розпушувач – 0,5 ч. л.;
 - * Сіль – 1,5 ч. л.

- Для начинки:
- * Сметана – 200 мл;
 - * Сир кисломолочний – 400 г;
 - * Яйця курячі – 2 шт.;
 - * Цукор – 6 ст. л.;
 - * Крохмаль – 2 ст. л.;
 - * Цукор ванільний – 8 г;
 - * Чорниця – 1 склянка.

- Для прикраси:
- * Цукрова пудра – за смаком.

Ягоди промиваємо й просушуємо. Змішуємо борошно, холодне вершкове масло, цукор, яйце, сіль і розпушувач. Швидко (аби не дуже тануло масло) змішуємо тісто. Якщо необхідно, додаємо 1-2 ст. л. дуже холодної води. Загортаємо у плівку й залишаємо на одну годину в холодильнику.

Тим часом готуємо начинку: змішуємо й перебиваємо блендером сметану, сир, цукор, крохмаль і ванільний цукор.

Розкатаємо тісто, викладаємо у форму, формуємо бортики. На тісто виливаємо сирну масу, зверху викладаємо ягоди та злегка вдавлюємо їх у сирну масу.

Ставимо в духову шафу й запікаємо 40 хвилин при 180 градусах. Залишаємо вистигати в духовці, потім дістаємо й присипаємо цукровою пудрою. Увесь смак чизкейку проявлятиметься після повного охолодження. Смачного!

Домашній малиновий зефір – натуральний десерт, що вартує уваги

Домашній зефір з малини є дуже простий та набагато корисніший за магазинний. Він не містить консервантів та багато цукру, а виходить м'який та пружний. Якщо використати правильні інгредієнти у відповідних пропорціях, цей смачний літній десерт швидко знайде шанувальників у вашій родині. Вам знадобляться:

Ванільно-вишневе морозиво – смачний рятівник у спекотний день

тує всіх зусиль, а вишневий смак зробить десерт досконалим конкурентом будь-якого морозива на магазинних полицях. Вам знадобляться:

- Для вершкового морозива:
- * Вершки 30% – 300 мл;
 - * Цукор – 100 г;
 - * Цукор ванільний – 10 г;
 - * Яєчний білок – 3 шт.;
 - * Цукрова пудра – 80 г.
- Для вишневого морозива:
- * Вишня – 300 г;
 - * Вершки 30% – 300 мл;
 - * Цукор – 100 г;
 - * Жовтки курячі – 3 шт.

Для ванільного морозива доводимо до кипіння вершки зі звичайним та ванільним цукром та варимо упродовж 10 хвилин. Потім даємо охоло-

Фруктовий торт: чотири шари літнього смаку

Що може бути краще літнього тортика із сезонних фруктів, ягід та ніжного крему? Якщо до цього ви не були поціновувачем таких десертів, цілком можливо, що цей рецепт приємно здивує вас. Пухке тісто, просочене сметанним кремом зі шматочками фруктів та ягід – ось цього так хочеться у літній спекотний день. Вам знадобляться:

- Для тіста:
- * Борошно пшеничне – 350 г;
 - * Яйця курячі – 5 шт.;
 - * Цукор – 150 г;
 - * Розпушувач – 10 г;
 - * Цукор ванільний – 10 г;
 - * Олія – 20 мл;

- Для крему:
- * Сметана – 500 г;
 - * Цукор – 180 г;
 - * Желатин – 10 г;
 - * Абрикоси – 200 г;
 - * Сливи – 200 г;
 - * Лохина – 100 г.

Насамперед, збиваємо яйця із цукром. Борошно просіюємо з розпушувачем, додаємо до нього збиті яйця, ванільний цукор і перемішуємо.

Форму змащуємо олією, викладаємо у неї тісто і випікаємо 45 хвилин при 180 градусах. Готовому бісквіту даємо трошки охолонути, потім розрізаємо впоперек на три коржі.

Для крему міксером збиваємо сметану із цукром. Желатин замочуємо теплою водою на 15 хвилин. Фрукти і ягоди промиваємо та обсушуємо. Абрикоси і сливи розділяємо навпіл і видаляємо кісточки, а м'якоть нарізаємо шматочками.

Збиваємо торт. Коржі змащуємо кремом, на один викладаємо шматочки слив. Накриваємо другим коржем, зверху – шматочки абрикосів. Далі кладемо третій корж, а на нього – ягоди лохини і шматочки фруктів. Акуратно заливаємо желатином і ставимо в холодильник на годину. Смачного!

- * Малина – 300 г;
- * Цукор – 750 г;
- * Агар-агар – 10 г;
- * Яєчний білок – 1 шт.;
- * Вода – 180 мл;
- * Цукрова пудра – 150 г.

Агар-агар замочуємо в холодній воді, як вказано на упаковці. Малину протираємо через сито, підігриваємо, додаємо 250 г цукру і розмішуємо до повного його розчинення. Суміш залишаємо на 30 хвилин.

У цукор додаємо агар-агар, кип'ятимо й варимо на маленькому вогні приблизно 5 хвилин. У великій мисці збиваємо яєчний білок з малиновим пюре, поки маса не посвітлішає. Додаємо сироп і збиваємо далі до густоти.

Перекладаємо в кондитерський мішок, витискаємо зефір на пергамент. Залишаємо на добу висихати. Потім посипаємо цукровою пудрою. Знімаємо готовий десерт з пергаменту та склеюємо попарно. Можна смакувати!

нути й збиваємо міксером. Яєчні білки також збиваємо з цукровою пудрою. Обидві маси з'єднуємо, перекладаємо у пластиковий контейнер і кладемо в морозилку на 3 години. Кілька разів перемішуємо.

Для вишневого морозива промиваємо ягоди, видаляємо кісточки, а також робимо у блендері пюре з м'якоті. Жовтки збиваємо із цукром до пишної маси. Вершки доводимо до кипіння і поступово вводим жовткову масу. Варимо на маленькому вогні 5 хвилин, весь час помішуючи. Даємо охолонути.

З'єднуємо вишневе пюре і вершкову масу. Перемішуємо і теж поміщаємо в морозилку на 3 години. Кілька разів помішуємо.

Готове ванільне і вишневе морозиво розкладаємо по креманках і одразу подаємо. За бажанням прикрашаємо свіжими ягодами. Смакуємо!

Мірча Луческу
румунський наставник ФК «Динамо» (Київ)

«Попереду в нас іще матч з «Арісом» у Бухаресті. Його вболівальники неабияк допомагали команді у Греції. Така підтримка була для нас сюрпризом, ми відчували тиск. Якби ми вдома теж могли грати із глядачами».

Григорій ХАТА

Уже давно літня частина нового футбольного сезону в Україні асоціюється з євробкуковими кваліфікаціями. Віднедавна таких кваліфікацій — одразу три. При цьому старт українських команд у нинішніх Лізі чемпіонів, Лізі Європи та Лізі конференцій складається не найкращим чином. У другому кваліфікаційному етапі жоден з наших повпредів не здійснив позитивного просування. Велика ймовірність, що не буде поступального руху вперед у наших клубів і за підсумками третього відбіркового етапу.

«Дніпро-1» у Лізі Європи та «Динамо» в Лізі конференцій — обидва колективи програли свої виїзні матчі третього кваліфікаційного раунду. Дніпріани у Празі зазнали розгрому від «Славії» й в умовно домашньому матчі-відповіді, котрий пройде в словацькому Кошице, навряд чи зможуть відіграти такий масштабний гандикап. Так само поза рідними стінами прийматиме суперника по третьому раунду кваліфікації Ліги кваліфікацій і київське «Динамо», котре зазнало мінімальної поразки від грецького «Аріса» (0:1).

Матч-відповідь проти грецького колективу динамівці гратимуть у Румунії. Тимчасовим домом для київського клубу тут стали тренувальна база та арена бухарестського «Динамо». «Луческу — член нашої сім'ї. Ми зробили нашу клубну базу постійно доступною для киян», — пояснив домовленості головний тренер бухарестського «Динамо» Овідіу Буркесте.

Для румунського наставника «біло-синіх» поточна євробкукова кампанія — вирішаль-

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Відповідальний момент

Вітчизняні повпреди на європейській арені шукають можливості для продовження свого міжнародного турне

Після трьох турів львівський «Рух» одноосібно очолює турнірну таблицю УПЛ.
Фото з сайту upl.ua.

ний момент у його київській епопеї. Подейкують, що в разі невиходу динамівців до групового раунду ЛІК Луческу достроково завершить свою співпрацю з динамівським клубом.

Аби футболісти «Динамо» якнайкраще підготувалися до

матчу-відповіді з «Арісом», їхній поєдинок 3-го туру ЧУ перенесли на іншу дату. А пропустивши тур, команда Луческу випала з числа лідерів національного турніру.

Натомість продовжує дивувати своєю високою позицією

«Рух», який після третього туру захопив одноосібне лідерство в чемпіонаті. Гостьова перемога над добре укомплектованим дебютантом ліги — «Поліссям» — іще одне вагоме надбання молодих підопічних Віталія Пономарьова.

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 3-й тур.
«Чорноморець» — «Оболонь» — 2:0,
«Полісся» — «Рух» — 0:1, «Колос» —
«Верес» — 2:0, «Минай» — «Дніпро-1» — 1:1, «Ворскла» — «Зоря» — 1:2,
«Кривбас» — ЛНЗ — 2:0, «Шахтар» — «Олександрія» — 2:1.
Лідери: «Рух» — 9, «Колос», «Шахтар» — 7, «Олександрія» — 6, «Динамо» — 6 (2 матчі), «Чорноморець», «Кривбас» — 6.

При цьому випала з лідуючої трійки «Олександрія», котра в матчі з «Шахтарем» зазнала перших очкових втрат. «Планували грати проти «гірників» першим номером, але злякалися», — підбив підсумок програного донецькому клубу матчу (1:2) наставник олександрійців Руслан Ротань.

Водночас для «Шахтаря» цей успіх став важливим кроком для здобуття впевненості у власних силах. Новий наставник «помаранчево-чорних» Патрік ван Леувен активно працює над побудовою злагодженого ігрового ансамблю, і тут, звісно, не все йде гладко. Продаж основного голкіпера гірницького клубу Анатолія Трубіна до «Бенфіки» додав тренеру головного болю, утім нідерландський спеціаліст сподівається, що дублер Дмитро Різник зможе гідно виконувати роль першого номера.

«У другому таймі ми втратили в організації гри, особливо в обороні, чого взагалі не має бути. І це дало чимало варіантів «Олександрії». Наш воротар кілька разів добре допоміг команді, щоб втримати рахунок 2:1 до кінця матчу», — зазначив ван Леувен. ■

■ ЄВРОПЕЙСЬКА МОЗАІКА

Дебют по-нашому

Артем Довбик відзначився у першому ж матчі за «Жирону» після передачі від Циганкова

Олексій ПАВЛИШ

Після нетривалої, але багатій на трансфери паузи у клубному футболі європейської ліги розпочинають новий сезон. Першим серед клубів українських легіонерів відкрив футбольний рік лондонський «Арсенал», який обіграв у серії післяматчевих пенальті володаря «требла» минулого сезону «Манчестер Сіті». Олександр Зінченко, щоправда, цей матч пропускав, відновлюючись після м'язової травми. У поєдинку першого туру АПЛ проти «Ноттінгем Форреста» (2:1) чотириразовий чемпіон Англії також участі не брав, але вже повернувся до тренувань разом із командою.

Знаковим це літо стало для 19-річного хавбека «Бrentфорда» Єгора Ярмолюка. Після трансферу з «Дніпра-1» влітку 2022-го і цілого року в дублюючому складі «бджіл» українець продовжив контракт із клубом до 2028 року та отримав місце в заявці головної команди.

Минулого тижня Єгор, який уже грав за першу команду «Бrentфорда» в Кубку ліги, вперше опинився у запасі на поєдинок АПЛ, але на поле так і не вийшов. Утім, зважаючи на новий контракт та переведення до основної обойми, дебют у головному англійському чемпіонаті, схоже, лише справа часу.

Натомість Ілля Забарний, який узимку приєднався до «Борнмута» і спочатку не грав через травму, перший для себе сезон в Англії після зборів починає гравцем стартового складу — у нічийному поєдинку з «Вест Хемом» екстра-вець «Динамо» зіграв усі 90 хвилин. А от його партнер по збірній Віталій Миколенко, пропустив-

ши частину літньої підготовки через проблеми зі здоров'ям, у матчі-відкритті сезону «Евертона» залишився у запасі.

Із лавки для запасних почав сезон і вінгер «Челсі» Михайло Мудрик, який у новому футбольному році гратиме під 10-м номером. У центральному матчі туру з «Ліверпулем» вихованець «Шахтаря», вийшовши на заміну на останніх хвилинах, мав шанс вирвати перемогу для лондонців, але не скористався ним.

А от в Іспанії надзвичайно вдалий вийшов старт сезону для всіх трьох наших легіонерів — голкіпера «Реала» Андрія Луніна та гравців «Жирони» Циганкова й Довбика.

Лунін, якого «Реал», за чутками, збирався цього літа продавати за 8 мільйонів євро, отримав шанс зіграти в основі проти «Атлетіка» після важкої травми першого номера «галактикос» Тібо Куртуа, через яку той пропустить щонайменше 9 місяців, а то й увесь сезон. Андрій відіграв матч «на нуль», хоча й особливих проблем суперники йому не створили.

До і після гри з «Атлетіком», на тлі травм зіркового Куртуа, наставник мадридців Карло Анчелотті запевняв, що повністю довіряє Луніну, а якщо клуб і підписуватиме голкіпера, то не через те, що не довіряє українцю. Утім, схоже, першим номером «Реала» Андрій поки так і не стане — мадридці дуже швидко орендували в «Челсі» іспанця Кепу, який, імовірно, і займе місце Куртуа. Лунін же, найімовірніше, знову отримає роль дублера, а вже наступного літа, після закінчення контракту, шукатиме новий клуб із більшою ігровою практикою.

Артем Довбик відкрив лік забитим голам у Ла Лізі після асисту від Віктора Циганкова.
Фото з сайту sport.ua.

У матчі «Жирони» вперше після трансферу з «Дніпра-1» вийшов на поле в офіційному матчі найкращий бомбардир останніх двох сезонів УПЛ Артем Довбик — і одразу забив! Ба більше, автором результативної передачі став Віктор Циганков, у якого за пів року в Іспанії тепер 10 балів за системою «гол+пас»: 3 голи та 7 асистів. Українська зв'язка допомогла каталонцям урятуватися від поразки проти «Реала» із Сосьєдада.

«Такий важливий та хороший дебют для мене. Дуже радий бути корисним для моєї команди. Продовжуємо працювати», — написав після матчу Довбик у своєму інстаграмі.

«Довбик перебуває в процесі адаптації до міста, мови, команди, країни... Проти Сосьєдада він відіграв 30 хороших хвилин та забив важливий для нас гол, але йому ще треба час, щоб до всього звикнути», — поділився враженнями на-

ставник «Жирони» Мічел.

Водночас ще у двох кандидатів до лав збірної — Руслана Маліновського та Віктора Коваленка — ще не вирішені справи з клубним майбутнім. Коваленко, який останні два роки відіграв у «Спеції» в оренді, повернувся до «Атланти», утім бергамаски на нього не розраховують: за даними ЗМІ, Віктор зараз веде переговори з клубами з Франції. У зворотному напрямку — до Серії А — може поїхати ексхавбек «Атланти» Маліновський, який після зміни тренера виявився не надто потрібний «Марселю». Спочатку головним претендентом на Руслана називали «Торіно», але президент туринців спростував ці чутки. Тепер же серед фаворитів на трансфер українця — «Дженоа», котра піднялась до еліти, та «Болонья». Також серед претендентів називають клуб з АПЛ. ■

ЛЕЛЕКА ПРИЛЕТІВ

Мама Ріанна: «Робіть більше дітей»

Співачка народила доньку

Адреналіна ШУГАЙ

Робін Ріанна Фенті, яку ми всі знаємо під сценічним ім'ям Ріанна, стала мамою вдруге. У співачки та її коханого A\$AP Rocky народилася дівчинка. Інформація про це просочилася в ЗМІ від друзів родини, хоча пара сама ще ніяк не прокоментувала народження дитини.

Відомо, що співачка та її новонароджена донька почувуються добре — Ріанна відновлюється після пологів у своєму маєтку в Лос-Анджелесі. «Вона дуже схожа на Ріанну — аж до світлих очей», — заявила подруга зірки.

Як відомо, в пари вже є старший син — він народився трохи більше року тому, 13 травня 2022-го. Первістка назвали RZA Athelston Mayers (Різа Ателстон Маєрс) на честь лідера хіп-хоп-групи Wu-Tang Clan та батька A\$AP Rocky (його справжнє ім'я Ракім Ателстон Маєрс).

Яке ім'я молоді батьки придумують доньці, навіть важко уяви-

ти. Припускаємо, що це теж буде щось особливе й оригінальне.

Нагадаємо, Ріанна та A\$AP Rocky оголосили про стосунки у 2021 році. А вже за рік у пари з'явився первісток. Тепер ось — донька. Коли ж ми побачимо 35-річну Ріанну на сцені або почуємо її нові хіти, важко сказати. Боматеринство, схоже, припало їй до душі. Недарма під час другої вагітності співачка випустила колекцію одягу для вагітних, речі з якої прикрашав напис Make More Babies (дослівно «Робіть більше дітей»). Як бачимо, співачка не тільки радить це іншим, а й активно втілює в життя сама. ■

Ріанна.

Адреналіна ШУГАЙ

Якщо ви шукаєте фільм, на який можна сходити з дитиною, то це точно не «Кудлаті перці», що виходить у прокат із 17 серпня. Так, це комедія, і так, це стрічка про собак. Але, попри дитячу або ж сімейну тематику, фільму присвоєно рейтинг R. А це означає, що жарти, якими наповнена комедія, розраховані винятково на дорослу аудиторію.

Отже, про що фільм? П'яничка Дук (Вілл Форте) довго намагався позбутися свого пса Реджі, й нарешті йому це вдалося. Собака опиняється один серед великого міста. Вживати у мегаполісі він зовсім не вміє, тож добре, що йому зустрілися інші чотирилапі беззачки. Усвідомивши, що господар ніколи його не любив, Реджі вирішує помститися своєму «колишньому». Найліпший спосіб — відгризти найціннішу частину тіла. Щоб здійснити задумане, «кудлаті перці» вирушають у сповнену пригод дорогою.

ТАКЕ КІНО

Більше перцю!

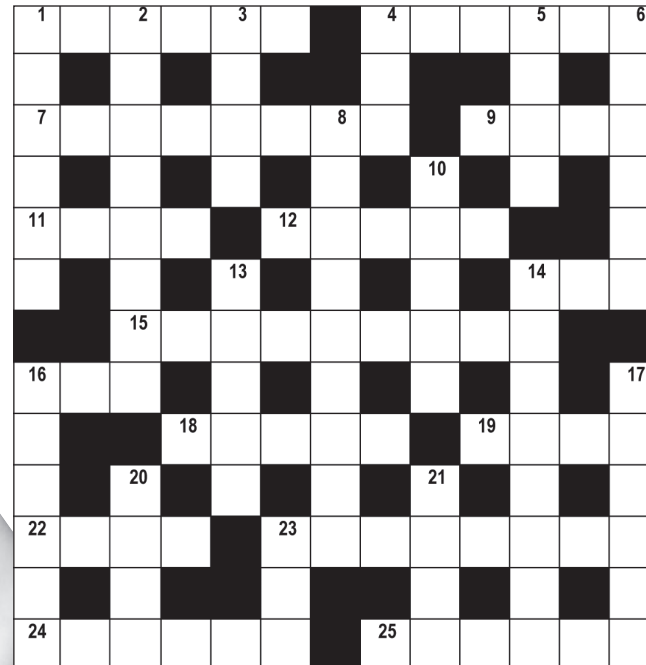
Лаврін і Карпо озвучили собак у новій комедії

Комедію зняв режисер Джош Грінбаум за сценарієм Дена Перро («Американський ванда»). А озвучили «перці» актори Григорій Бакланов та Тарас Цимбалюк, відомі за ролями Лавріна та Карпа Кайдаша в популярному телесеріалі «Спіймати Кайдаша».

«Я неймовірно кайфонував за ці дні роботи над роллю. «Кудлаті перці» — яскравий, драйвовий фільм. Тим більше зараз, коли ми шукаємо додаткового живлення, аби триматися на плаву та рухатися далі. Тож я скажу, що ці півтори години — це півтори години веселощів без жодного смутку та печалі, а ще це

кіно про наших найкращих друзів — собак», — поділився враженнями Григорій Бакланов, який дублював головного героя, пса Реджі.

«Я і раніше дублював чимало різних фільмів, проте «Кудлаті перці» — нетривіальна й словнена оригінальних жартів та поворотів сюжету історія. Загалом процес дублювання видався надзвичайно смішним та веселим, оскільки в основі історії багато комедії та чорного гумору, а я це обожаю. Тож я вже чекаю прем'єри, але нагадую, що кіно лише для дорослих», — додав Тарас Цимбалюк, який озвучив пса на ім'я Лютний. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №33

По горизонталі:

1. Воїн рабського походження, на-вернений до ісламу, в мусульманському Єгипті. 4. Сільськогосподарський реманент для розбивання грудочок на полі після оранки. 7. Медична назва синяка. 9. «Яни ...» — український буксир, захоплений росіянами в Керченській протоці. 11. Слов'янське божество кохання. 12. Річка на Луганщині і один з перших українських добровольчих батальйонів. 14. Частина поєдинку при грі в теніс. 15. Отвір у светрі чи сукні, через який просовується голова. 16. Американський штат. 18. Піп, який в січні 1905 року повів людей під кулі. 19. Річка, на якій стоїть місто Дубно. 22. Тонка волокнина в організмі людини, з'єднана з мозком, яка керує діями і почуттями. 23. Місто на Київщині. 24. Гуцульське покривало з овечої шерсті. 25. Потужний прожектор для освітлення театральної сцени чи кінопавільйону.

По вертикалі:

1. «За байраком байрак, за байраком байрак, а там степ та ...». (Тарас Шевченко). 2. Каша з кукурудзяного борошна. 3. Переносне житло кочових народів Азії круглої форми. 4. Настінний світильник. 5. Неприємне враження, яке лишається після спілкування з підступною людиною. 6. Магічна річ, яка має захисні властивості. 8. Український композитор,

автор музики до «Пісні про рушник». 10. У деяких пуркських народів — викуп, який наречений дає батькам нареченої за їх згоду на одруження з дочкою. 13. Великий хижий птах родини яструбових, що живе переважно біля водойм і живиться рибою. 14. Представник міської бідноти, що в червні 1793 року допомогла прийти до влади якобінцям. 16. Римський поет-сатирик, про якого «міг судити» Євгеній Онегін. 17. Відома фірма — виробник ручок та інших засобів для писання. 20. Пасмо невисоких гір, пагорбів. 21. Ім'я горбатого ватажка банди із фільму «Місце зустрічі змінити не можна». 23. Кухар на судні. ■

Кросворд №32 від 9 серпня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Захотіли москалі стати українцями. Прийшли вони в одне українське село, в хату, де жив старий самотній дід, і питають:
— Дід, як нам стать українцями?

Дід:
— Бачите он ту високу гору? На ній високий камінь бачите? Залізьте на цей камінь і крикніть «Я — УКРАЇНЕЦЬ!!!» — і станете українцями.
Вилізли вони на ту гору і бачать, що разом на камінь не вилізуть, один і каже:
— Давай ти мене подсадиш, а я вилезу, дам тебе руку — і крикнем.

Підсадив він його, той виліз і кричить:
— Я — УКРАЇНЕЦЬ!!!
Другий каже:
— Давай мнє руку.
— Та пішов ти, москаль смердючий...

Десь на болотах у медпункті лежить молодий орк-десантник зі зламаною ногою. Запитує командир частини:
— Тобі ротний проводив інструктаж перед стрибком?
— Так.
— І що він сказав?
— Не загуби автомат, чмо.

ПОГОДА

17-18 серпня за прогнозами синоптиків

Київ: сонячно, без опадів. Вітер південно-східний, 0,6-1,1 м/сек. Температура вночі +20...+21, удень +29...+30. Після-завтра вночі +19...+20, удень +28...+29.

Миргород: хмарно, без опадів. Уночі +18...+19, удень +27...+28.

Вінниця: хмарно, без опадів. Уночі +18...+20, удень +30...+31.

Одеса: сонячно. Уночі +23...+24, удень +29...+30.

Курорти Карпат: хмарно, місцями невеликий дощ.

Трускавець: уночі +17...+19, удень +26...+27.

Моршин: уночі +17...+20, удень +27...+29.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

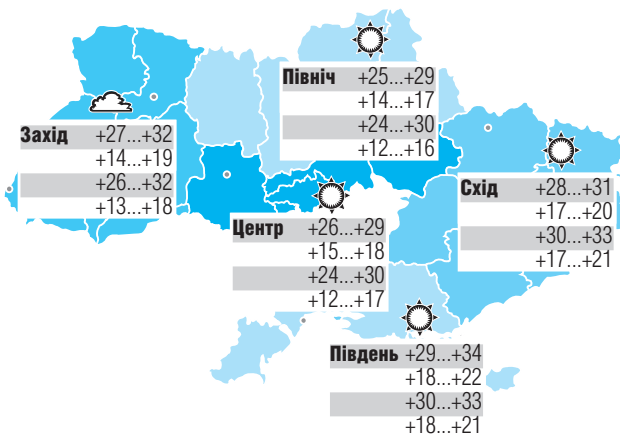
дощ

сніг

дощ, гроза

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009033 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 153
Верстка та виготовлення фотодруку — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 86734